

IGNÁT HERRMANN

TCHÁN KONDELÍK
A
ZETĚ VEJVARA

LAMA

DÁLE DOPORUČUJEME

Vojtěch Rakous: Doma – židovské obrázky

Soubor povídek Doma byl první knihou, která uvedla do české literatury židovské obyvatelstvo venkova a maloměsta jako jeho přirozenou součást. S humorem i porozuměním vypráví, jak vesničtí Židé poloviny 19. století se svými sousedy sdílejí běžné radosti i starosti a zároveň ctí své tradice a svou víru.

Vojtěch Rakous: Modche a Rézi

Humorné vyprávění o trampotách starého dobráckého, ale poněkud nedůvtipného, Žida Modcheho a jeho hádavé, úzkostlivě čistotné, panovačné, lakomé, ale přesto všechno dobré, ženy Rézi. Modche je věčný smolař a díky tomu a díky své jednoduchosti provádí jednu hloupost za druhou. Autor nám tyto jeho eskapády předkládá v několika příbězích, psaných tradičním jazykem a s laskavým humorem.

Ignát Herrmann: Z paměti starého mrzouta

Pobavte se příhodami mrzoutského úředníka, poodhalte jeho milostné zážitky z mládí i trampoty s „kmotrem“ nebo s „českým pekáčem“, prožijte s ním nekonečné týdny s husou nebo strastí kolem „vhodných vánočních dáreků“ a nezapomeňte ani na kapitulu, v níž se pan Cyrus stane „volebním agitátorem“.

Ignát Herrmann: Otec Kondelík a ženich Vejvara

Pan Václav Kondelík je vážený měšťan, uznávaný malířský mistr, náramný labužník, znalec piva, vtipálek i škarohlíd, a tak trochu samolibá. Rodinné pohodlí mu, v dobrém slova smyslu, začíná čeřit velice nesmělý a trochu nedůvtipný nápadník jeho jediné dcery Pepičky, magistrátní úředník Vejvara.

Popelka Biliánová: Paní Katynka z Vaječného trhu

Paní Katynka z Vaječného trhu je milou lidovou postavou pražské trhovkyně první poloviny 19. století, která svůj „kšeft“ ovládá naprosto mistrně. Je to typ impozantní tvrdošijné poctivé ženy s velkým a dobrým srdcem. Na těchto stránkách se seznámíme s jejím příběhem, kterak v hádce vypudí z domu svého jediného syna a jak jej zase šťastně nalezne. Díky skvělému vypravěčskému talentu autorky se nenásilně seznamujeme s folklórem pražských tržišť a s kouzelnou jadrností dobového jazyka, která bez potíží dokáže dojmout i způsobilé záchvaty smíchu. Výborná odpočinková četba na dovolenou.

IGNÁT HERRMANN

Tchán Kondelík a zet' Vejvara

Vydání jako celek i jednotlivé části (text díla, obálka, grafická úprava, případně jazyková adaptace, redakční poznámky, ilustrace, předmluva, doslov, životopis autora apod.) jsou chráněny autorskými právy. Nositelé těchto práv jsou uvedeni v tiráži.

Prosíme, používejte tuto elektronickou verzi knihy pouze v souladu s platnou licencí. Žádná verze licence k této e-knize neumožňuje rozšiřování jejích kopií (včetně půjčování) či sdělování díla veřejnosti (například umístováním kopií či extrahovaných částí na servery, ze kterých je možno tento soubor nebo jeho část dále stahovat nebo jej prohlížet), a to za úplaty či zdarma.

IGNÁT HERRMANN

Tchán Kondelík
a zet' Vejvara

Praha 2015

Obálka © Marcela Strejčková – Nomzamo, 2015
© Monika S. Benešová – Lama, 2015
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-87959-58-9 (formát PDF)

ISBN 978-80-87959-59-6 (formát ePub)

ISBN 978-80-87959-60-2 (formát MobiPocket)

I

PRVNÍ DEN PO SVATBĚ

Nesvítilo do oken mladé domácnosti manželů Vejvarových slunce hřejné, neboť onoho dne listopadového byla obloha zamračena, zcela podzimní, ale díval se do nich dlouho již probuzený sychravý den. Dávno pronikl bílými krajkovými záclonami, naplnil komnaty, vyplašil noční šero ze všech koutů, rozmetl stejnoměrně světlo své v prostorách, připravených tak pečlivě a s láskou mladému párku, a tak útulných, díval se v novou tu domácnost vždy doléhavěji a jako zvědavě, ale posud nic v ní se nehýbalo. Ticho bylo, a jedinou živoucí bytostí zdály se tu hodiny, jejichž kyvadlo konalo svůj neúnavný pochod pravidelnými, krátkými kročky. Avšak i ty hodiny, jako by chtěly ticha šetřit co nejvíce, odbíjely nějak tlumeně, aby nevzbudily nikoho, kdo tu odpočíval posud v hlubokém, zaslouženém spánku.

Přece však denní světlo, zvuk hodin a vzdálený ruch ulice, dávno k životu vzbuzené, nezůstaly bez účinku a donikaly k sluchu aspoň jednoho z pozdních spáčů.

Byl to mladý manžel Vejvara, který první procitl. Již chvíli si uvědomoval, že vlastně nespí, ale ještě zápasil s trhajícími se pouty spánku, kterýž jako by se pokoušel nanovo jej opanovat. Avšak bílá mlžina denního světla dorážela na jeho víčka silněji, a Vejvara pomalu otevřel oči.

Snad to probuzení dokonaly údery hodin, jejichž zvuk se ještě ložnicí dochvíval. Ciferník hodin byl taky prvním předmětem, na němž utkvěly Vejvarovy zraky, prohlédnuvše, a Vejvara se ulekl. Rafije okazovaly desátou.

Jeho první myšlenkou byla kancelář. Propánaboha! Deset hodin! Avšak oči jeho sklouzly z hodin na ozdobný kalendář, a rázem vzpomněl Vejvara, že je neděle. Ano, včera byla sobota. Však v jakém se to probudil pokoji? To není jeho starý známý nábytek, to není povědomá jeho skromná světnice mládenecká.

Ale již se dostavilo vědomí všeho, co se v posledních čtyřiaadvaceti hodinách zběhlo, jaká změna se s ním udála, a Vejvara otočil hlavu a z jeho rtů splynulo šetrným šeptem:

„Pepinko! Pepinko drahá!“

Avšak Pepinka spala, spala hluboce. Hlava její byla zabořena v bělostnou podušku z prachového peří a kaštanové vlasy, volně ji oblévající, tvořily k ní půvabný rámeček. Pod hrdlem se kroužil krajkový límeček nočního roucha, pod nímž stejnoměrně se zdvíhala a klesala ňadra v pravidelném, klidném oddychování. Hedvábná pokrývka byla poodhrnuta níže a na ní spočívala levice Pepiččina, na jejímž drobném prstě se třpytil snubní kroužek.

Jak tak Vejvara hleděl na bílou, alabastrovou tu ruku, spočívající teď bez hnutí, a na obnažený lokýtek, vystoupily před ním plnou silou výjevy včerejší noci, vlastně dnešního jitra, po návratu od hostiny, i vše, co se potom událo, a hrudí Vejvarovou kmitl se pocit skoro lítostný.

„Chuděrko Pepinko!“ projelo mu hlavou. A jako by ji chtěl odprosit, vztyčil se Vejvara lehounce na loži a sklonil se k té nehybné ruce, také ještě spící, a něžně ji políbil.

„Ženuško zlatá!“ zašeptal pak.

Ani dotek jeho úst, ani opětné zašeptání neprobudilo Pepičku. Spala tvrdě dále.

Vejvara pojednou se rozmyslil a upustil od prvotního záměru svého, že Pepičku vzbudí. Zlehounka, aby nezpůsobil nejmenšího šramotu, sklouzl z lůžka, rychle obul měkké trepky a vytratil se z ložnice.

Byl povděčen, že jsou dveře do vedlejší místnosti světnice dokořán, a zpolehounka, opatrně otvíral do předsíně a spěchal do kuchyně.

Nebyly to zvuky neznámé, jež o chvíli později dráždily víc a více sluch spící Pepičky. Bylo to povědomé skřípání a škrtnání, jaké ji často probouzelo k novému životu. Pronikalo k ní zpočátku jako zdaleka, ale pak se zesilovalo a blížilo, jako by se snažilo přemoci bůžka spánku, jemuž se nechtělo odloučit od hezkého, růžového toho spáče, vybavit se z jejího objetí, odtáhnout ruce od její hlavy, sklouznout z jejích řader. Konečně však bůžek podlehl zvukům rušivého nástroje a posledně políbiv plné rty Pepiččiny nevrle odlétl.

Náhle se vzbudivši, náhle se vzhopivši opřela se Pepička oběma rukama o lůžko a vytřeštivši oči spánku již zcela prosté přes pelest do salónku, zvolala s výrazem zjevného uleknutí:

„Co tu děláte, Vejvaro?!“

Vejvara uhodl, že se jí děje právě jako jemu, že v její mysli rovněž se nevybavilo ještě vědomí nového stavu jejího, a na chvílku ve svém počínání ustav, rozesmál se a odvětil škádlivě:

„Dobré jitro, Pepinko ospalá! A já teď u vás zůstanu - nehnu se odtud...“

„Ale co tu děláte, Vejvaro? Co to znamená?“ opakovala Pepička otázku.

Vejvara pozdvihl ruce a v nich mlýnek.

Mlel kávu, a ten zvuk vyplašil Pepičce spánek z očí.

Rychle otočil Vejvara ještě několikrát klikou malého, nového mlýnku, až poslední rozdrčené zrno se na dno prosypalo, zatřásl mlýnkem, posledně otočil, postavil jej na stůl a rozběhl se k mladé ženě.

„Dobrýtro, srdíčko milé! Tak!“

Hlava Pepiččina jen se kmitala v ruce Vejvarových a jeho rty ji posévaly polibky.

„Tak, ty ospalá! To znamená, že nejsem už docela žádny, vy Vejvaro!‘ nýbrž tvůj milý muž, nebo mužiček, chceš-li, a znamená to, že teď s tebou strávím každou volnou chvíli svou, a konečně to znamená, že někdo musí uvařit snídani, a když milostpaní tak dlouho spinká a nedá se probudit ani křikem - a jak jsem křičel! Ani líbáním, ale to se rozumí, o to již Pepinka nestojí - tedy že to všecko musí udělat ubohý manžel, aby mladá paní vstala k hotovému! Tak, to všechno znamená, ouško zlaté, a kdybys věděla, jakou mám radost, že se mi to podařilo!“

„Ale Vejvaro!“ bránila se Pepička bouřlivému muckání Vejvarovu. „Vždyť mne utýráš!“

A zpozorovavši, že rozpoutané stužky nočního roucha vypověděly naprosto službu, již měly zastávat, rychle přitahovala pokrývku, aby se proti útokům Vejvarovým opevnila.

„Tak, děvečko?“ volal Vejvara s žertovnou přísností, „ještě chceš spát? Nevíš, že je bezmála jedenáct hodin?“

„Vejvaro, opravdu?“ vykřikla Pepička.

„No, podívej se! A teď na mne! Šukám po domě od časného rána od desíti hodin!“

Skutečně byl Vejvara umyt, ustrojen, učesan. Jak spěchal, aby ho ženuška nepřekvapila!

Teď dolehl praskot k jejímu sluchu; pohlédla ke kamnům, v peci hořelo plným plamenem.

„Kdo zatápěl, Vejvaro?“ vzchopila se Pepička zas napolo.

„Kdo jiný než já?“ odpovídal s úsměvem Vejvara.

„Kohopak bych mohl vpustit do ložnice své drahé paničky, když tak líbezně dřímala! A heleď, vedle taky zatopeno a v kuchyni také!“

Vejvarovi působilo srdečné potěšení, kterak ženuška oči poulí.

„Ano, Pepinko, abys pěkně vstala do tepla. Já taky umím topit - neměl jsem nikdy komorníka. A na plotně v kuchyni ohřívá se voda na kávu, a smetánka...“

„Kdo ji přinesl?“ otázala se Pepička.

„Kdo jiný než Kačenka od maminky,“ odpovídal Vejvara. „Stála prý přes hodinu u dveří, nechtíc zvonit, jen tak zvolna poťukávala, ale když se nikdo neozýval, odešla konečně a zanechala hubatku se smetanou u domovnice.“

„To ji maminka navedla, aby nás nebudila,“ durdila se špoulivě Pepička.

„A dobře udělala, děvečko milá. A ještě něco přinesla Kačenka.“

Vejvara vyběhl z ložnice do kuchyně a přinesl na míse bábovku, krásně vypečenou, se silnou kůrkou, hustě posypanou začerstva po upečení, neboť tlučený cukr se slil v povlak jako ledový, z něhož vyváněla vanilka.

„Tak, moje poupátko milé,“ hovořil Vejvara, odnášeje bábovku do salónku. „Voda se vaří, smetana se brzy rozbublá, teď jsem umlel kávu, šálky a cukr jsem připravil na stůl - to se díváš, jakou máme kuchačku, co?“

A nemohl odolat, aby zas nepřiskočil k ženě a znova ji nezlíbal.

„Ale Vejvaru, vždyť musím konečně vstát!“

„Nu, dobře, kočičko, vstávej, vstávej! Tuhle je voda, umej se, a chceš-li, přinesu ti teplé, naplnil jsem již měděnec, aby se nerozpálil.“

Pepička se usmála, nač Vejvara na vše pamatoval, a Vejvara dodával:

„To jenom dnes, děvečko drahá, a pak dále budeš hospodařit jen ty. Leda zas někdy, až nebudeš moci vůbec z postýlky – víš – zase pomohu. Ač, pak tu bude pomocnice...“

Zarazil, jak se naň Pepička vážně podívala.

„Vždyť nic neříkám, Pepinko,“ udobřoval. „A co tedy ještě potřebuješ?“

„Abyste šel na chvílku ven, a já se ustrojím.“

Vejvara vyvalil komicky oči.

„Ven? Cožpak maminka Kondelíková taky posílá tatínka ven, když se strojí?“

„Ty jsi trapič, Vejvaro!“ hněvala se Pepička. „Maminka! To se rozumí, až já budu –“

„– maminkou,“ doplnil Vejvara s nejnevinnějším pohledem.

Pepička neodvětila a schoulila se pod pokrývku. A jak šelmovsky její oči vyzíraly z té bílé záplavy, vystrčila ukazováček pravice a zahrozila Vejvarovi:

„No počkej, Františku, dnes budu já na tebe žalovat!“

„Vždyť už jdu, Pepičko! Musím vařit.“

A podíval se jakoby lítostivě na žínku, až po nosík ukrytou, spěchal s mlýnkem do kuchyně.

Netrvalo však dlouho a byl zase v ložnici, kde ho uvítalo lehké vzkřiknutí Pepiččino.

„Vždyť se nedívám, Pepinko,“ omlouval se Vejvara, ačkoli zraky jeho úkradmo hledaly jenom ženušku, „ale teď nevím, zdali jsem to dobře vyvedl. Když jsem upěchoval kávu do mašinky, teprve jsem si vzpomněl, že moje kvartýrská ji vařila s hadříčkem. Ale já nic takového v kuchyni neviděl, a tak nevím, jak to bez hadříčku uvařím –“

Pepička se upřímně zasmála.

„My ji vůbec budeme vařit bez hadříčku, milý Františku, na to jsou teď zvláštní sítky. Je tam ve stole nu, bude naše první káva trochu hustší.“

„A ještě něco, Pepinko. Kdypak je smetana svařená?“

„Když se zdvihne a dostává čepičku – a musíte nad ní stát, aby nevyběhla –“

Zarazila se, naslouchala, a náhle zvolala:

„No, už je svařena už syčí po plotně! Honem, Vejvaro, sice jsme bez snídaně!“

Vejvara pádlil z ložnice, a Pepička, nic již nemyslí na svoje nedbalky, v patách za ním.

Vejvara právě odtahoval hrnek díky bohu, polovina smetany byla zachráněna, třebaže se přitom nešťastný kuchař trochu popálil a trochu prsty opařil.

Tato nehoda Pepičku nesmírně rozveselila. Spráskla ručky a s žertovnou vyhrůžkou po způsobu dětí zvolala:

„No počkej, až tohle povím tatínkovi!“

„Poslyš, Pepičko,“ odpovídal Vejvara s komickou vážností, blíže se k ženě, „co se doma uvaří, má se doma sníst! A my to sníme!“

A než se Pepička nadála, popadl ji Vejvara, sevřel do náručí a přitiskl na prsa. Ale než se k ní sklonil, aby ji za šelmovskou vyhrůžku líbal, zadrnčel v předsíni elektrický zvoneček přímo vztekle, jako by se hasiči dobývali.

Oba se rozlétli a Pepička prchala do ložnice.

Vejvara se tak ulekl prudkého zazvonění, že v prvním okamžiku nevěděl, co by učinil. Toto zvonění bylo mu zvukem zcela novým, takové oznamování návštěv nezvyklým. V posavadním bytě jeho nebylo elektrického zvonečku, tam prostě návštěvy klepaly na dveře kuchyně, v níž skoro celý den trávila jeho kvartýrská. A k Vejvarovi nechodily skoro žádné návštěvy.

Splašený útěk Pepiččin pak ho nadobro popletl. Připadal si pojednou tak opuštěn a bez rady. Kdo to může být?

Nezbývalo však než otevřít. Spěchal tedy Vejvara po špičkách do předsíně, ke dveřím, odsouvl opatrně mosazné kolečko a vyhlédl okrouhlou špehýrkou do chodby.

Neviděl nic. Kdo přicházel, stál těsně u dveří, takže špehýrku zatmíval. Jen tak Vejvara tušil, že se za dveřmi chvěje nějaká spousta oděvu, a postihoval zcela nepatrné šustění látky hedvábné. Tedy ženština! Snad maminka Kondelíková?

Rychle otočil klíčem, otevřel dokořán, a než domyslíl přirovnání, že tu stojí proti němu cosi jako oprchávající pivoňka, rozlehl se křaplavý, přeskakující hlas:

„Můj bože, tak jsem přeci dobře trefila, a ještě doma zastihla! Dobré poledne, pane z Vejvar, a dej vám tu Pánbůh štěstí až do skonání! Všeobecně!“

A návštěva překročila práh, od něhož Vejvara překvapeně ustoupil.

„Božínku – milostpaní – vítám vás,“ koktal Vejvara, dovíraje dveře, a v překvapení svém a v rozpacích přehlédl, že mu dáma podává obě ruce najednou. „Paní Muknšnáblová!“

Byla to paní Muknšnáblová, jejíž návštěvy se nadál Vejvara nejméně.

Její propalující oči již těkaly předsíní a hledaly další dveře. A jako po čichu uhodla, které vedou do pokoje.

„Tudyhle?“ otázala se.

„Prosím prosím,“ pobízela Vejvara, ač mu nebylo jasno, co si s návštěvou počne.

Paní Muknšnáblová již zaklepala kloubnatými prsty a postála, ale když se nic neozývalo, srdnatě otevřela a vnesla se do světnice. Přelétla zrakem prostor, a vidouc jej prázdný, obrátila se:

„Snad není pan z Vejvar sám doma? Snad nejmilejší panička...?“

„Promiňte, milostpaní,“ omlouval Vejvara, „ženuška ještě není hotova. Nenadáli jsme se návštěvy, zaspali jsme trochu...“

Na široký, kostnatý obličej paní Muknšnáblové vyskočil úsměv, jako by vypustil zářivou rachejtli, úsměv, porozumívající tomu zaspání, šlakovitě důvěrný, až Vejvara sklopil zraky.

„Tak tedy jsem první vaše vizita, pane z Vejvar? To mě těší, všeobecně mě to těší. A vy se jistě nehněváte. No, myslím si, že jste mě nečekal, ale staré přátelství nevystydne, pane z Vejvar, a já řekla Lotynce: půjdu, abych novomanželům složila gratulaci. Já sic byla včera v kostele, obě jsme tam byly, ale nechtěla jsem se drát kupředu a mezi příbuzné, abych blahopřála. Dost času, myslila jsem, bude zejtra, všeobecně. Tak tedy vám tuze gratuluju, pane z Vejvar, a za Lotynku taky, aby vám dal Pánbůh štěstí. Dívala jsem se na nevěstinku, tuze hezká, jako z cukru – a jak vás má ráda na očích jsem jí to viděla. Bože, až nastane ten okamžik Lotynce a panu Pajtlšmídovi, rozplynu se blažeností. Doufám, že ji taky uvidím?“

„Ó, prosím, Pepinka se strojí, milostpaní, hned bude hotova. My ještě nesnídali...“

„Můj ty Pane, já vím, v takovýhle den by moh být člověk bez snídaně,“ přetékala panička novým úsmě-

vem, nesmírně významným. „Jako tenkrát já a můj nebožtík! Na jídlo jsme ani nemysleli, my bychom se byli jedli...“

Vejvarovi připadalo, jako by mu do blaženosti prvního toho dne přiléval pelyňku. V tomto směru si nepřál další sdílnosti paní Muknšnáblové. Pobídl paničku, aby usedla, a když hedvábné její šaty starodávného vzoru i kroje došustily na pohovce, řekl rychle:

„Jen jsem překvapen, kterak milostpaní –“

„– vás našla, vidíte?“ přerušila ho panička. „Božínku, člověk má jazyk k mluvení a uši k poslouchání. Ptá-li se člověk, na všechno se doptá. Jak bych se nebyla vyptala, kde jste si ustlali hnízdečko! A více zví člověk třeba za dobré slovo než za peníze, všeobecně. A když naše přátelství tak dlouho trvalo, nebyla bych si odpustila, abych snad byla z posledních. Moc a tuze ráda by byla šla Lotynka se mnou, ale to se nehodí. Já jsem paní, paní z Vejvar je paní, my si porozumíme. A co se Lotynky týče, taky na ni dojde. A pak, až bude mladou paní Pajtlšmídovou, přijdeme obě.“

Vejvara byl jako na trní. Ach, kdyby tu byl jen sám, ať si hovoří panička třeba do večera. Ale jak je tam Pepičce za dveřmi?

Ano, co se děje tam za dveřmi! To by taky paní Muknšnáblová byla ráda věděla. Těkala očima po světlici, odvažujíc, odhadujíc, ceníc a sčítajíc, ale její uši se prodlužovaly tam ke dveřím do ložnice, aby postihly sebemenší šust.

Stejně byl zaměstnán sluch Vejvarův, ale jiným směrem; naslouchal do kuchyně, kde syčela voda z hrnku přetékaající. Má odejít, aby nalil na kávu? Teď

se odhodlal, přikročil ke dveřím ložnice a nesměle zaťukal:

„Pepinko, máme návštěvu...“

Jedva dořekl, otevřely se dveře a vyšla Pepinka. Zázračně rychle osvěžila tváře vodou, vpravila vlasy pod růžový čepeček a vklouzla do rozkošného rudého županu. A jako by se všechna ta červeň byla i jí sdělila, její tváře jen plály, když vítala paní Muknšnáblovou.

Vejevra spěšně odbyl obřad seznamovací a spěchal za svojí kuchařskou povinností. Nalil dvě sběračky do mašinky a již zas byl v pokoji.

Ať byla Pepičce první tato návštěva jakkoli milá nebo protivná, za okamžik nabyla své rovnováhy, ba převahy nad zvědavou matronou. Neboť vrozeným ženským pudem seznala, že celý její zjev a její úbor učinily na paničku řádný, překonávající dojem. Ať měla paní Muknšnáblová nastudováno cokoli, teď se zahleděla na mladou ženu očima pohlcujícíma, z nichž sálal neutajený obdiv.

„Pánbůh vás požehnej, paní z Vejvar,“ hovořila jako na ústupu, „a dej vám štěstí, všeobecně. A musím říci, tohle si pan z Vejvar zasloužil“ – pokračovala sladce – „neboť on byl vždycky velmi solidní pán. Bože, tři roky jsou tři roky – poznaly jsme ho za ten čas, a budete mít hodného mužička. A hezounké to zde máte, paní z Vejvar – nu ano, kde je majetek, tam se všechno zařídí – buďte tu zdraví! A když to všechno vidím, skoro se ostejchám – bez urážky, paní z Vejvar – ale kdo jde poprvé do nové domácnosti, každý má něco přinést, a kdyby to byl náprstek, všeobecně...“

Mluvic tak, smekla paní Muknšnáblová z levé ruky nerozlučnou svoji kabelku a kostnatými prsty jala se dolovat v jejích útrobách. Konečně vylovila jakýsi předmět, obalený růžovým hedvábným papírem a ovázaný rudou stužkou, a podávala jej mladé paní Vejvarové, která jen zdráhavě vztáhla ruku po dárku.

Jako by se obávala předčasného vyzrazení, přikrývala paní Muknšnáblová záhadný předmět již v hrsti Pepiččině svojí dlaní, zavírala mladé ženě prsty a mluvila žadonivě:

„Ne, teď se na to nedívejte! Teď ne, mladá paní! Tady toho nebude tak brzy potřeba. Je to práce naší Lotynky, z upřímného srdce. A jen jednu prosbu máme: až budete mít svoje svatební zpodobenky, věnujte nám jednu na památku. Ať máme navždycky před očima starého našeho přítele a jeho roztomilou paničku. A teď půjdu, abych nezdržovala.“

Ale pobyla ještě hodnou chvíli. Velmi ráda a zvědavě si prohlédla celý byt, bystře prokoukla každý kout, posoudila, pochválila, a konečně s mnohými poklonami se poroučela.

Pepička zhluboka oddechla a Vejvara se díval na ženu pln rozpaků.

„Tuhle vizitu jsem nečekal ani ve snách,“ prohodil.

„A přispíšila si! – Nu, ještě to dosti dobře dopadlo. Ale skoro jsem se jí ulekl. Kdybych byl pověřčivý, věř mně – teď mi ta osoba připadá jako divný pták, který věští nehodu. Má do sebe cosi sovího...“

„Ale teď budeme snídat!“ Zvolala Pepička a spěchala do kuchyně.

Po chvíli, když popíjeli kávy, prohodil Vejvara:

„Vidiš, něco mi připamatovala ta panička, nač bych snad zapomněl: půjdeme k fotografovi. Překvapíme tatínka a maminku, vid?“

Pepička přikývla.

Vejvara se náhle rozpomenul:

„Copak ti to vlastně přinesla?“

„Tamhle to leží,“ odvětila Pepička. „Ale nemáme se na to dívat...“

„Jen ty – jen ty, Pepinko; mně to nezakázala.“

Vejvarovi to nedalo. Než vyšli z domu, přitočil se ke stolku, rozvázal stužku a sňal růžový obal. Nějak neobratně to držel, záhadný předmět zamotal se mu v ruce a rozvinul se jedním koncem až k zemi.

„Podívej se, Pepičko!“ zvolal Vejvara v komickém uleknutí.

Pepička pohlédla, ale hned se odvrátila a zakryla si dlaněmi oči.

„Povijian!“ vzdechl šeptem Vejvara, a pomaloučku jej stáčel v dřívější podobu. „Nu ano, zatím jej schováme... Ale až to uvidí tatínek –“

Pepička rychle se otočila a zvolala:

„Já bych ti dala, Františku!“

Dávno minula hodina s poledne, když mladí manželé vystupovali do druhého patra povědomého domu v Ječné ulici, míříce k rodičům Kondelíkovým, kam byli pozváni na oběd.

„Jdu sem sice rád, Pepičko,“ prohodil Vejvara, kráčeje za ženou, „ale tak jsem si myslil, kdybychom dnes byli seděli doma, ve svém, jen my dva, a kdybys ty sama vařila a nosila na stůl, jaký by to byl krásný začá-

tek naší domácnosti. Věř, to bych si tak byl připadal jako skutečný otec rodiny...“

„Dočkáš se toho, Františku, již zítra, a nevím, jak budeš spokojen. A co tvůj tatínek a sestřička? Kde by ti zůstali? Netěšíš se taky na ně?“

„Pravda, Pepinko, těším se. Ale víš, zdá se mi, že mladí manželé aspoň první dny po svatbě by měli žít jako Adam s Evou v ráji, zcela sami, vzdáleni všeho světa, a zejména posavadního svého okolí...“

Pepička se zastavila na schodě, obrátila se k Vejvarovi a odvětila tiše:

„Co bych teprv já měla říkat, Františku? Mladá žena – myslíš, že bych se nejraději před celým světem neukryla?“

„Pepinko!“ zvolal Vejvara, jako by prosil za odpuštění, a políbil žince ruku.

„Tak vidíš, Františku. Ale teď hezky jdi napřed, ať se bouřka sveze na tebe. Pěkně jsme se zdrželi!“

Vejvara vykročil a za minutku otvíral dveře do kuchyně.

„Jejej – rukulíbám, milostpáne!“ vykřikla Kačena, a než se Vejvara nadál, chopila ho za ruku a políbila ji.

„Copak vás to napadá! Nekousejte mne, Kačenko!“ lekl se Vejvara, nechápaje, proč mu Kačena dnes líbá ruku a proč ho nazývá „milostpánem“, když mu posud říkala „mladý pane“, nebo nanejvýš chtěla-li být hodně uctívá – „vašnosti“.

Nu ano, byl odvěčera ženat, byl milostpánem!

Ale již držela Kačena Pepičku a zahrnovala ji stejnými projevy úcty. A jistě bylo mladé ženě ještě po-

divněji než Vejvarovi. Neboť vše, co souviselo se změnou jejího stavu odvěra, bylo tak podivné.

Zatím si Vejvara dodal odvahy, zaklepal velmi důkladně na dveře pokoje, a dvojitým neb trojitým hlasem zaznělo zevnitř vyzvání: „Dále!“

„Že jdete, tuláci!“ vítal hlučně mistr Kondelík. „Kde vás rarach nosí! Tuhle tatínek Vejvara umírá hladem, strašně hubuje od samého poledne, a mladé panstvo čtvrtí kde –“

Otec Vejvara s úsměvem, jenž měl naznačit, že nikterak není pravda, co o něm pan Kondelík vypravuje, pokročil k parku a vítal:

„Zdrávi procitli a přišli!“ a políbil Pepičku něžně na čelo, načež upřímně potřásl rukou synovi. Hned potom se obrátil zase ke stolu, aby mladým lidem ani pohledem nepůsobil dalších rozpaků.

Zkoumavými zraky podívala se na dceru paní Kondelíková, objala ji, dvakrát ji vroucně pocalovala, podala ruku Vejvarovi a pobízela oba:

„Svlékněte se, děti, svlékněte, hned donesu polívku.“

A zmizela v kuchyni.

Něco taškářského se kmitlo v očích páně Kondelíkových, když vítal děti, však i tento pohled Pepička zdánlivě statečně vydržela. Ale když se k ní přiblížila sestra Vejvarova, Tonička, a nedokročivši utkvěla na ní pohledem tak naivně zpytavým, hloubavým, tázavým, snažícím se proniknout velikou záhadu, jež na ni samu jako nevěstu – jižjiž dostupovala – , tu mladá žena musila sebrat všechnu sílu, aby před tímto nejnevinnějším pohledem nesklopila zraky, a řekla skoro šeptem:

„Dobré jitro, Toničko...“ a objala ji.

Nikým nevšimán, jako by ho tu nebylo, vše kolem sebe úkradmo pozoroval starý otec Vejvara, a rty jeho bezděky u jedva znatelně se pohybovaly, jako by pronášely modlitbu nebo požehnání. Oči se mu leskly, jako zvlhlé...

Kačena otevřela dveře z kuchyně a paní Kondelíková vnášela mísu s polévkou.

„Sedejte, sedejte, lidičky! Bude-li co vysušeno, májí to na svědomí naši mladí. Ale jen když jsou zde.“

„A vlastně kde jste byli, Vejvarata?“ ptal se hřmotně mistr Kondelík, vecpávaje cíp ubrousku za límec košile.

„Ale, tatínku, byli jsme –“ začal Vejvara.

„– na procházce, tatínku,“ rychle doplňovala Pepička, aby se manžel nepodřekl s fotografem. „A byli bychom přišli dřív, ale měli jsme návštěvu. Staré přátelstvo Františkovo –“ dodala škádlivě – „hádejte, kdo?“

„Od magistrátu?“ tázal se mistr.

„Paní Muknšnáblová!“ vybuchla Pepička. „Mně se zdá, že František přece jen –“

„Pepinko!“ řekl vyčítavě Vejvara. A najednou zvolal: „Vlastně její návštěva platila Pepičce. Přinesla jí dárek –“

„Františku!“ vykřikla teď Pepička.

„Takovou ruční práci,“ řekl Vejvara již zcela lhostejně.

„Já vím – já vím,“ řehtal se mistr Kondelík. „Taková ruční práce! Pověsí se to na zed', past na prach, ano!“

„To není na zeď,“ řekl nevinně Vejvara.
Pepička mu šlápla na nohu.
„Škoda že nemáte stůl s trnožem,“ poznamenal
Vejvara ledabyle.
„Pročpak?“ otázal se mistr.
„Aby bylo kam nohy dát.“
Mistr se obrátil k sousedu, otci Vejvarovi:
„Řas ví – dokud chodil za Pepčou, nesháněl se po
trnoži...“
„Jezte, jezte,“ pobízela paní Kondelíková, tušíc ně-
jakou čertovinu, aniž chápala, oč jde. Však jí to pak
Pepička poví.
Teď teprve připadlo Vejvarovi, že je dnes maminka
Kondelíková jiná než jindy. Že na její tváři leží cosi
nyvého, lítostivého, nebo sám nevěděl, co. Zkrátka,
nebyla to ta spokojená a bezstarostná tvář jako jindy.
Hněvá se na ně, že se opozdili? Nikoli, to není to.
I byl nesmírně rád, poznáváje od mísy k míse, že se
obědu nic nestalo, že se nepokazil.
Po jídle pili páni černou kávu, dámy bílou.
Otec Vejvara, šetrně pokuřuje britanika, jež mu po-
dal mistr Kondelík, pronesl ostýchavě:
„Nerad bych rušil společnost, ale tak bych si rád
prohlédl kousek Prahy – kdožví kdy sem zas přijedu,
a zdali vůbec. Půjdeš s námi, Františku, a Pepinka?“
„S radostí, tatínku,“ přisvědčoval Vejvara.
„Mě taky snad vezmete s sebou?“ řekl mistr.
„Bože, papínku, jak rádi,“ těšil se otec Vejvara.
„Což paní matinka?“
„Mě nechte doma, drahouškové,“ bránila se paní
Kondelíková. „Sebralo mě to všecko – a musím vám

chystat večeri. Budeme mít s Kačenou co dělat dne je namále.“

„My taky máme přijít?“ tázal se Vejvara. „A kam byste šli?“ divila se matka.

„Dobře, maminko, ale dnes půjdeme brzo domů, zdrželi jsme se včera tolik...“

„Neboj se, Františku, nezdržíme vás – máme všichni co dospávat...“

Po kávě tedy se všichni vybrali do města, ostavivše paní Kondelíkovou s Kačenou. A vrátili se po šesté hodině.

Paní Kondelíková vynaložila všechn um, aby hosty překvapila novým a vnadivým výrobkem své kuchařské školy, ale krom pana Kondelíka všichni byli přemoženi včerejší hojnou hostinou a dnešním svátečním obědem. Včerejší prodloužení večera téměř do samého rána vymstívalo se na nich.

„Nic naplat, paní matinko,“ odpovídal otec Vejvara na pobízení paní Kondelíkové, „žaludek je nevyvařen a žádá své právo.“

Mladý manžel, jak řekl, tak učinil. Zdvihl se několik minut před devátou a s vážností u něho posud nevídanou pronesl:

„Pepinko, půjdeme domů.“

A mladá žena kupodivu ochotně se vzchopila.

To byl okamžik, na nějž paní Kondelíková čekala. Spěchala za dcerou do ložnice, aby jí pomohla do pláště, a tu ji náhle popadla za hlavu, zlíbala ji a ptala se co nejtíšeji, aby neprozradila, jak se jí hlas chvěje:

„Byla jsi hodná, – dcerunko? Trpělivá?“

Pepička se sklonila a políbila matce ruku.

Matka ji pohladila po spáncích.

A za minutu po tom, užívajíc rozruchu nastalého chystáním se k odchodu všech, stavila v temném koutě ložnice Vejvaru, položila mu ruce na ramena a vydechla:

„Jsi šťasten, Františku –?“

„Matinko drahá!“ chápal se obou jejích rukou Vejvara, aby je poceloval. „A vděčen – neskonale vděčen!“

„Měj ji rád, Františku – hodně rád!“ dodala tchyně, ale to již se rozplynulo v pláči.

Otce Vejvaru a Toničku do někdejšího mládeneckého bytu Františkova doprovodil mistr.

A mladí manželé spěchali do Vinohrad.

Kterak se těšil Vejvara na zbytek dnešního večera s Pepičkou o samotě po všem tom ruchu včerejška a dneška!

„Nějhůř je naší mamince,“ prohodila Pepička, když docházeli bytu svého v ulici Čelakovského. „Té bude smutno.“

„A tak mi připadala dnes docela jinak než jindy,“ poznamenal Vejvara.

„Nediv se, Františku, když tak osiřela!“ odpověděla Pepička a vklouzla do domu.

O chvíli později rozsvětlo se v bytě mladých manželů. U kamen v jídelně dřepěl Vejvara, u kamen v ložnici skláněla se mladá žínka. Oba zatápěli. Venku bylo sychravo, ale zde bude za chvíli tak teplo a útulno...

II

U SVÉHO KRBU

Co se Vejvarovi podařilo prvního dne, nepovedlo se již druhého. V pondělí probudila se mladá panička dřív a usmívala se pod lalůček při pomyšlení, kterak zburcuje manžela, až bude se vším hotova. Čeho bylo třeba k snídání, přinesla zatím Kačena: hubatku čerstvé smetany a džbán studničné vody. Potom poklidila v kuchyni, umyla trošek toho nádobí od včerejška, vyhrabala z kamen v jídelně popel, zatopila tam a odcházela s prázdnou hubatkou, když vyslechla rozkazy mladé paní, co má obstarat z trhu, k obědu.

Ani netušil Vejvara, když pohlédl do jasného dne, že byl zbuzen polibky Pepiččinými. Nepřiznala se k tomu.

„Honem, Františku, za chvílku ponesu kávu.“

Když seděli u snídane, řekl Vejvara s něžnou výčitkou:

„Nesmíš mne tak nechat zaspávat, miláčku! Hleď, osm hodin.“

„Nu, hlavu ti neutrhnu, přijdeš-li dnes o chvíli později,“ hovořila Pepička. „Což kdybychom se vydali na nějakou svatební cestu?“

„Jsem rád, že jsme doma,“ odpovídal Vejvara. „To si necháme až na léto. Mám arci času dost, ale víš, miláčku, tak rád bych pobyl co nejdéle s tebou, než se vydám do úřadu. Na to jsem se tolik těšival. Toho života, kdy jsem od snídane horempádem spěchával do

kanceláře, užil jsem dosyta. Tu – třeba bylo dosti času – utíkal jsem rád ze svého studeného pokojíku do teplé úřadovny. Ale nyní, když mám tebe, těžko se mi bude loučit s milým domovem. Vidíš, děvečko drahá, jdeme do zimy, ale mně připadá, jako by kolem dokola pučelo jaro. To tebou se mi tak život rozjasnil...“

„Lichotníče!“ udeřila Pepička dlaní do nastavené ruky Vejvarovy. „Jen budeš-li tak vždycky smýšlet!“

„Vždycky, Pepinko, vždycky,“ ujišťoval Vejvara. „A víš, musím ti říci, co mi tak připadá: teď – zdá se mi – máme se rádi jako dvě děti, jimž nic neschází, na něž se celý svět usmívá. Ale myslím, že později se budeme mít rádi ještě zcela jinak, až poznáme, kterak jeden druhého potřebujeme, a právě štěstí svoje že pochopíme, až nebudeme v těchto hezkých světničkách zcela sami, ale až oba budeme mít plnou hlavu radostných starostí. Víš, Pepinko?“

„Chceš ještě kávy?“ otázala se Pepička, jejíž tvář náhle zvažněla. Nehleděla přitom na Vejvaru; pohled její vyskočil oknem a zatěkal kamsi do daleka nuselského údolí, k obzoru, jež uzavíraly krčské lesy.

„Děkuji, ženuško,“ odmítal Vejvara. „Jsem syt. A za chvíli musím jít. Je mi tak tesklivo, že tě zde mám zanechat samotnou.“

„Neboj se, Františku, neztratím se ti!“ těšila ho Pepička. „Ani se nenaděješ, a bude poledne. A já zde budu mít práce ó je! První oběd v manželství skoro mám trému, Františku!“

„A teď ty se neboj, Pepičko,“ zasmál se Vejvara. „Udělej co udělej – poručíš-li, budu jíst se zavřenýma očima a všechno mi bude chutnat.“

„Nu, dnes arci snad,“ poznamenala Pepička. „A zítra, a celý týden ale soudím-li podle našeho tatínka, býváte vy muži v té věci velmi netrpěliví, ba nemilosrdní, Vejvaro, nemilosrdní! Víš-li pak, že jsem někdy vídala maminku usazenou – ano, pro jídlo, jen pro jídlo!“

Místo odpovědi sevřel Vejvara Pepičku v objetí a zlíbal ji. Potom se rychle oblékl, opětně poceloval žínku a spěchal do kanceláře.

Vejvara byl horlivým, svědomitým úředníkem, měl to v krvi, jak se říká. Ale dnes poprvé, když se musil odtrhnout od ženušky, probudil se v něm neznámý do toho dne duch vzpoury. Přišlo mu na mysl, že takový úřad je někdy protivná, nemilá věc, a byť i to byl magistrát. Dnes prvně pocítil, že jest otrokem nezvratné, neodkladné povinnosti, a mysle na tuto povinnost, hleděl jako do veliké, nedohledné dálky. Po celý život bude takovým otrokem. Nu, ano, také mu nadejde doba odpočinku – ale pak už bude starým, a dokonce snad neduživým pánem.

Konečně překročil práh starobylého portálu radnice, minul vousatého magistrátního portýra, v jeho vážné a mrzuté tváři jako by se slévala všechna ta neúprosná kázeň úřední, a zmizel v temnu schodiště a pak ve kterémsi kanceláři, v nichž mizí tolik jednotlivých koleček velikého toho úředního aparátu.

Několik těch hodin uplynulo konečně a Vejvara chvátal domů. Pravda, hezké je to tam u nich nahoře v ulici Čelakovského ale daleko, daleko! Vejvara skočil u Špinků do tramvaje. Čím blíže byl domovu, tím byl nedočkavější. Konečně Nuselské schody poslední

stanice. Ale ještě má tři sta kroků k domu a pak dvě patra.

Bez dechu stanul u dveří, zazvonil.

I hlehle, jaký to nový obrázek! Otevřela mu Pepička, všecka rozpálená kuchtěním – a Vejvarovi připadalo, že to již není Pepička od předešlého, ba ani ode dneška rána. Tu stála před ním učiněná hospodyňka v bílém čepečku, opásaná bílou zástěrkou, s vykasanými rukávky světlého županu, a na prstech, na rukou, ba i na lokýtkách byly stopy mouky.

„Dušinko!“ volal Vejvara po upřímném políbení, „tys všecka proměněna! A co dobrého nám vaříš?“

Shodil kabát a rovnou běžel za Pepičkou do kuchyně.

„Vari odtud!“ vyháněla jej žertovně ženuška. „Zde nemáš co dělat, leda až zas budeš sváret smetanu. Jdi hezky do pokoje a přebírej se tam v gratulacích. Listonoš jich přinesl náruč.“

Brzy však za ním přišla s mísou polévky a nalila do talířů.

„Tak, pane manžele! Račte se do toho dát! Libo-li, zamhuřte oči – přijdou věci horší.“

Ale polévka byla výborná, zcela taková, jak ji vařivala maminka Kondelíková. Potom přinesla Pepička maso s křenem a po mase misku cezených nudlí, posypaných parmezánským sýrem, jemně strouhaným.

„Myslím, Františku, že je ti vhod oběd poněkud hubenější po těch pečeních včerejška a předešlého. Musíš vytrávit.“

„Výborně, ženuško, výborně!“ jásal Vejvara. „Trefila jsi mi do chuti. Ale teď konečně ke mně přisedni...“

Číškou černé kávy zakončen byl oběd a hned chystala Pepička svačinu. Čekali hosty – tatínka Vejvarova a sestru jeho Toničku, kteří přece taky musí mladou domácnost navštívit. Rovnou odtud pak půjdou na dráhu, mladí manželé je doprovodí. Vejvara si na to odpůldne vyžádal dovolenou z kanceláře.

Však již se přihnala Kačena od maminky Kondelíkové, aby mladé paní pomáhala. A brzy potom přišel otec Vejvara s Toničkou.

Starý pán vážně a důkladně si prohlédl celý synův byt, a jeho tvář jevila naprosté uspokojení ba, chvílemi až úžas. Tolik elegance, až i přepychu se tu jeho zrakům jevílo, jakého jeho venkovská skromná domácnost nikdy nepoznala. Inu – Praha!

„Jiná doba, jiný způsob, milý hochu,“ promlouval vážně. „My s matkou začínali jsme to skrovněji a trvám, že již tak do smrti s tím vystačíme. Ovšem, Tonička tuhle již bude požadovat něco jiného, ale tak, milá holka, jako je to zde u Františka a Pepinky – na to si laskominy nedělej...“

Věděla Tonička, že její domácnost nebude takto vypadat, ani by to u nich venku tak nesvedli, a skoro něco jako lehounká závist se jí vkrádalo do duše. To však jenom na okamžik. Bude ona také šťastna, třeba v okolí prostším. Samo sebou se rozumí, že jinak může být v Praze a jinak musí být na venkově.

Než odešli, otec Vejvara posledně vklouzl do ložnice a nepozorován vytáhl ze zánadří malý černý kruci-

fix, s alabastrovým tělem Ukřižovaného, a postavil jej na mramorovou desku stolku mezi okny. –

O půl páté rozžehnali se Vejvarovi s hosty svými na nádraží co nejsrdečněji, a skoro trochu rozesmutili se vraceli do města. Nálada ta však v ruchu pouličním brzy pominula.

Poprvé dnes kráčel Vejvara s Pepičkou sám. Nepřekázela mu sice nikdy matka Kondelíková, ale přece mu zcela žertovně připadlo na mysl, jak je to hezké, že od nynějška smí chodit s Pepičkou již „bez patroly“. –

„Dnes je vlastně náš první den,“ řekl Vejvara, když vrátivše se s večerem domů zasedli ve vyhřáté jídelně ke skromné večeři. „Vid’? Dnes jsme byli skutečně doma.“

„Však se bude maminka hněvat, že jsme se tam ani nezastavili,“ odvětila Pepička zamyšlena.

„Půjdeme tam zase, půjdeme,“ sliboval Vejvara, „ale oni taky musí někdy k nám, víš? Rád bych byl tak trochu taky hospodářem.“

„Ale dřív nepozveme tatínka a maminku, dokud nebudeme mít holku,“ rozhodovala Pepička. „A ještě plných devět dní budu bez ní.“

„Uteče to, Pepinko, vždyť sem chodí Kačenka. Věř mi, kdyby to nemusilo být – takhle by nám bylo nejlíp, Skoro se bojím, až mezi nás vpadne cizí osoba; budeme stále jako pod dozorem. Ano, kdyby to tak byla Kačenka, té již jsem uvykl.“

„Taky bych ji byla měla nejraději,“ odušila Pepička, „ale maminka soudí, že to nedělá dobrotu s děvčetem, které sloužilo paničce doma za svobodna.“

Chce pokaždé všemu lépe rozumět. A to by mne arci taky netěšilo...“

„Pravda, Pepinko,“ přisvědčil Vejvara. „Tys teď mojí milou paničkou a rozumíš všemu nejlíp!“

A Vejvara zpečetil svá slova upřímným polibkem.

III

OKTÁV VESELKY

Bylo právě osmého dne po svatbě, v sobotu, když paní Kondelíková, sotva s manželem poobědvala, rychle sklídila ze stolu a postavivši před mistra sklenici kávy chystala se z domu.

Mistr Kondelík rozmačkával v kávě lžičkou cukr a několikrát mrskl očkem po paničce. Konečně promluvil.

„Kampak zas poletíš, Bety?“

Paní Kondelíková dopínala úzký kabátec, kterýž velmi příznivě svědčil jejím plným sice, ale stále ještě úměrným tvarům, a hned neodpovídala. Jenom rty její se pohnuly a sevřely, jako by násilně zdržovala slova, jež mocí mermo se přes ně drala. Ale nepodařilo se jí to.

„Předně nepoletím, starouši, protože vůbec nelítám! Navykáš si takový podivný způsob hovoru, jako bys celé dny sedal ve formance někde u Podušků. ‚Kam zas poletíš?‘ Za druhé ses najedl, máš před sebou kávu, a je tu Kačena, kdybys něco potřeboval. A za třetí jdu do města kvůli Pepičce. Viš přece, že jí sháním holku. To je nejmenší, co mohu pro dceru udělat.“

„Ale dáš ty slov zajedno, Bety,“ odpovídal mistr. „Nemusíš to brát tak tragicky! Když řeknu ‚kam poletíš‘, tedy myslím, aby ses neuběhla. Ostatně jsem soudil, že holku již máš. Vždyť jsem tu někde viděl knížku.“

„Arciže mám, starouši, ale knížka mi nestačí. Musím obejít aspoň dvě tři paničky, u kterých posledně sloužila, abych se poptala. Knížka mi nepoví nic. Tam stojí pokaždé: ‚k spokojenosti!‘ Ať byla holka poctivá nebo ne, ať byla morous nebo hubatá, ať byla běhna nebo seděla doma vždycky se napíše ‚k spokojenosti‘. Psali jsme to taky tak, víš dobře. Ale to mi nestačí. Má-li mít v rukou celou Pepiččinu domácnost, musím se o ní přesvědčit. A každá svědomitá paní oustně a důvěrně mi poví, čeho se z knížky nedočtu a co se na holce hned nepozná, až se to hořce odpyká. Ostatně děvče, které jsem pro Pepičku přijala, zdá se být hodné a pořádné...“

„Co tedy ještě sháníš?“ vpadl mistr.

„Co sháním? Víš, má ve službách několikaměsíční mezeru – arcí povídá, že stonala, ale to říká každá. Ráda bych vypátrala, co ta mezera znamená.“

„Bety, Bety,“ hovořil mistr, „kdo se mnoho vypyťvá, mnoho uslyší, a někdy ledaco, co ho netěší.“

Paní Kondelíková již neodvětila. Muž ví své, ale ona taky ví své. A tohle jest její starostí. Co může vykonat, vykoná, aby usadila k Pepičce dobrou pomocnici. Také v této věci platilo pro ni: pozdě bycha honit!

Panička odešla a mistr se chopil kusu novin, jež dříve odložil. Četl chvíli, se skřipcem na nose – jen při čtení jej nasazoval – ale brzy ho oči nějak přecházely, mistr to složil.

„Čert ví,“ mluvil polohlasně – mistr hovořival k sobě o samotě „taky jsem s tou Pepčou někdy mnoho řečí neztratil, když byla doma, ale schází mi tu, náramně schází zvláště když taky matka se vydá na vandr.

Ano – takhle začínají ta stará kolena! Pořád jsem si myslel, že jsme stále jako na začátku – a tumáš, najednou jako by mě dali do penze...“

Ne, nevydrží to doma! Ještě chvíli okouněl, pak se náhle rozhodl, oblékl se a vyšel. Podívá se někam po práci. Tu a tam je kdesi ještě nějaký podzimní „melouch“, obhlédne to, odpůdne mu snesitelně uteče.

Hezky pozdě k večeru vrátila se paní Kondelíková, za hodinu po ní přišel mistr. Odbíjela sedmá.

„Mladí tu nebyli?“ otázal se stručně.

„Nebyli, nebyli,“ povzdechla paní Kondelíková. „A dnes by měli přijít! – Vždyť dnes týden...“

Paní Kondelíková nedomluvila. Hlas jí selhal, oči se zamžily. Dnes týden! Co bylo ruchu, veselí! Teprv týden tomu, a jí to připadá nesmírně dávno. Jen týden – a hle, maminky a tatínka jako by nebylo na světě. Všehovšudy zde byli krom neděle jednou. Brzy, brzy uvykají novému bydlu! Paní Kondelíkové maně teď připadlo vlaštovčí hnízdo ve dvoře pod římsou. Dívávala se na ně, kterak se z něho v létě otvíralo patero žlutých zobáčků, do nichž staří nestačili snášet. Pak jednoho dne mláďata vylétla a hnízdo zůstalo prázdné. Ale to nebylo tak smutné, neboť všechna ta havěť poletovala kdesi, i staří, a snad společně. Ale z tohoto hnízda otcovského uletěli jen mladí, a staří tu zůstali. Staří! Paní Kondelíkovou nepříjemně zašimralo po celém těle. Vždyť jsou v nejkrásnějších letech. Do té opuštěnosti se dívá ještě dlouhá, dlouhá budoucnost!

„Vidiš, starouši,“ pronášela měkce paní Kondelíková po těchto úvahách, „tolik jsem se těšila na vdavky

Pepiny, a teď vidím, že bychom nic nebyli zmeškali, kdybychom byli ještě posečkali...“

„Banda je to!“ dotvrdil mistr. „Já si myslíval, že si toho Vejvaru vycvičím tak trochu na šestadvacítku ty a Pepina také byste to konečně pochopily, a měli bychom takovou hezkou domácí partii aspoň jednou za týden. Přece z magistrátu tam umí každý něco takového...“

Vtom zazněl zvonek v kuchyni a ozvalo se hlasité vítání Kačenino.

„Že to jsou oni!“ zvolala radostně matka Kondelíková.

Než dořekla, otevřely se dveře; jako velká voda hrnula se Pepička, za ní Vejvara.

„No, děti!“ volala matka. „Že si vzpomenete! Celé tři dni jsme vás neviděli...“

Poslední její slova se utápěla v polibcích, jimiž zasypávala dceru.

Vejvary zatím se chopil mistr, a bylo vidět, že s upřímnou radostí.

„Právě jsem povídal matce,“ hlučel rozmarně, „že jste banda. Ale teď to odvolávám.“

„Kterak bychom nepřišli, tatínku,“ mluvil Vejvara potěšen, že je tak vítán. „Máme první jubileum v manželství – kraťoučké sice, nepatrné, zatím osmidenní, a tak jsem řekl Pepičce: ženuško, musíme dnes k tatínkům. A tu jsme!“

Příchodem mladých manželů jako by se bylo v domácnosti Kondelíkových rozsvětlo. Matka jenom zářila a volala do kuchyně:

„Kačeno, pro pivo!“

„Počkat, Kačenko, počkat,“ zadržoval Vejvara.
„Proviant si neseme!“

Vytáhl z levé kapsy zimmíku litrovou láhev, vytáhl z pravé druhou, postavil je na stolec v koutě a kynul žínce:

„A ty vylož svoje zásoby, Pepinko.“

Mladá žena z rukávnicku vynesla na světlo balíček uzené kýty a kousek sýra.

„Což byste se u nás nenajedli a nenapili?“ řekla vyčítavě matka Kondelíková. „Proč to děláš, Františku?“

„Proč?“ smál se Vejvara, chopiv se obou rukou tchyniných a tleskaje jimi. „Kdybyste věděla, maminko zlatá, jaké mi působí potěšení, že k vám teď mohu takhle! A v tom nám nesmíte bránit. Přijdeme-li znenadání, vždycky se opatříme. Ach, maminko, kdybyste věděla, jak mi bývalo mnohdy trapno, když jste mne tu častovali – a já pořád ještě nevěděl, jak to se mnou a s Pepinkou dopadne. Co bych za to byl dal, kdybych byl směl přijít také s lahví pod paždím a s nějakým soustem v kapse. Teď se k tomu mohu přiznat: ty večere někdy bývaly mně nejhořčím soustem ze všeho. Nekaboňte se, maminko, vím, že u vás bylo vše od srdce, ale já jsem si přitom připadal tak nesamostatným, tak jako strávník. A jenom na něco jsem se přitom těšil: až vám to budu moci někdy oplatit. Pepinka ví, Pepince jsem se s tím svěřil...“

Maminka Kondelíková podívala se vyčítavě na dceru a hned na muže:

„Heleď, starouši, ať člověk dělá co chce, vždycky je u těch dětí jako prodán. Nic mi neřekla, žába poťouchlá! Ty opice!“

Pepička se zasmála.

„Nesměla jsem, maminko. Musila jsem Vejvarovi přísahat, že slova z našich tajemství nevyzradím. A tohle pokládal František za tajemství. Nechala jsem ho při tom – nebyla bych s ním vydržela.“

Po těch slovech vpadla ve smích dceřin i paní Kondelíková.

„Podívejte se, Vejvaro,“ zvolal mistr jako vítězně, „tohle máte ze své ženské aliance! Nakonec se vám vysmějí obě vlastní žena i vlastní tchyně. Ale nebojte se, já jsem s vámi zajedno. Jsme sice v menšině, protože má každá ženská dva hlasy, ale neopustíme se. Však já vám poradím, jak si všechno zařídíte, abyste zůstal u vesla...“

„Nech řečí, starouši – to by se František chytil praveho! A vy si sedněte a večeřte.“

„Dobrá, večeřme,“ souhlasil mistr. „Já si vezmu s Vejvaraty kousek šunky a ty dej Františkovi talíř mých ohřívaných drůbků. Střídavá strava je nesmírně prospěšná.“

A obraceje se k Vejvarovi šeptal mu, že ho bylo slyšet za devátou stěnou:

„Ta mě teď živí, naše matka! Dnes ty gumové drůbky, včera jahelník, předevcírem slejšky s tlučeným mákem. Já vám z těžkomyslné nálady nevycházím, a co teď maluju, všechno míchám do lila. Ona mně zničí řemeslo, lila nikdo nechce! Ale já se z toho nemohu vybrat.“

„Kondelíku!“ volala panička. „Budeš-li ty na věčnosti musit skládat počet z každého zbytečného slova – Vidličky a nože chřestily, společnostka večeřela.“

„A teď se podívám,“ řekl mistr po jídle, „který pivovar to podporujete.“

Povstal a chopil se jedné z lahví, Vejvarou přinesených, aby ji otevřel. Vytrhl zátku a naléval do sklenice. Náhle se zarazil. Ve sklenici byla čirá, bezbarvá tekutina. Mistr ji pozdvihl k nosu a přičichl.

„Kdo vám tohle ordinoval, Vejvaro?“

Vejvara se obrátil, pohlédl na sklenici, udeřil se do hlavy a vyskočil.

„Propánaboha že jsem vstrčil do kapsy to nešťastné corpus delicti!“

„Jaký korpus? Jaké delikty? Tohle je karbolová voda!“ volal mistr Kondelík.

„Přehmátl jsem se doma!“ volal Vejvara. „Měli jsme dnes v městské věznici komisi – někdo nám tam pro nemocné místo minerálky půl roku dodával karbolovou vodu – pan rada mi řekl, abych to vzal s sebou a zítra přinesl do kanceláře – a čertví jak se to stalo –

„No dobře, Vejvaro,“ řekl mistr, odstavuje sklenici, „tak si pijte, co jste si přinesl, ale já se budu držet našeho. U nás ještě nemáme splachovací systém.“

„Nechtěla jsem nic říkat,“ poznamenala šetrně matka Kondelíková, „ale pořád se mi zdálo, že z vás něco čpí. No, tak vida, přece Kačena pro to pivo půjde. Kačeno!“

Vejvara ještě vrtěl hlavou a opatrně vléval vodu ze sklenice do láhve.

„Z toho se nesmí ztratit ani kapka,“ povídal, „to je úřední doklad pro zdravotní referát.“

Ale malá tato nehoda nikterak ho nepřivedla zmíry jako kdysi rozličné ty maléry za svobodna.

IV PRVNÍ SLUŽKA

V Praze do roka na sta a tisíce domácností vystřídá služky a tolikéž služek pány své, ale celkem se toto stěhování děje bez velikého rozruchu. Stará služka odchází, nová přichází na její místo. Jaká pomoc.

U mladých manželů Vejvarů nebyla věc tak prostá. Tam se nestřídalo, tam přicházela služka poprvé. Nastávající její příchod mnohem více starostí působil matce Kondelíkové než samé hospodyni Pepičce. Čím bližší byl den jejího přijetí, tím větší rozčilení zmáhalo se maminky. Pepička Vejvarová, vidouc to, nemohla chvílemi zatajit poznámku nějakou neb aspoň úsměv. Ale to taky rozčilovalo paní Kondelíkovou.

„Já vím, dceruško,“ hovořila v takové chvíli matka sice zcela dobrácky, ale přece s jistým hrotem, „tobě je při všem do smíchu, poněvadž jsi ještě nezkušena a nevíš, co to dohromady obnáší. Tobě bylo vždycky hej. Dříve než tebe měli jsme holku a tys vyrůstala tak vedle ní, že se ti pak zdálo, jako by náležela k rodině. A nakrásně když jedna odešla a jiná přišla, tobě bylo všecko jedno. Bože, vím, že sotva pamatuješ, kdy k nám přišla Kačena. Ale u tebe, milá holka, u tebe je zcela jiný pád. Doma ti byla služka spíš jako kamarádka, ale teď máš panovat. Na první holce budeš se učit, abych tak řekla, na paní! A kéž by ses vyučila hned na první. Bude ti třeba mnoho trpělivosti, dceruško. Musíš být shovívavá, Pepičko, ale zas taky odměřena,

docela nakrátko. Jedno si vštip do hlavy: nikdy se nezapomeň, abys byla s holkou tuze důvěrná. To je nebezpečné, zvláště pro mladé paničky hned by tě měla okolo prstu. Ty žádej své, a dáš jí, co jejího. A dost.“

Pepička naslouchala takovýmto rozkazům zpočátku s úsměvem, ale čím dále vážněji, a konečně řekla matce:

„Věru, až strachu mi naháníš, maminko. Případá mi, jako bych měla být prodána.“

Paní Kondelíková bodla ukazováčkem pravice do vzduchu:

„A je některá paní jako prodaná, když si zadá! Pamatuj si, Pepičko, zvláště v mladé domácnosti chce být každá služka moudřejší a chytřejší než paní. A bohužel, někdy tomu tak skutečně je. Mnohá slečinka, když se vdá, neví, zač je u řezníka maso, kde koupit cukru a kávy, má-li knedlíky zavářet do studené nebo do horké vody, neumí zapražít jíšku. Mnohá to neví a neumí, věř mi. Tys k tomu arci byla vedena, a přece se může stát, že se někdy octneš v rozpacích, co a jak. A tu ti povídám upřímně: nikdy se nerad' se služkou, ale přijď ke mně. Hlavně si zvykni, abys věděla dnes, co budeš vařit zítra. Na všechno si vzpomeň, a nebudeš-li z něčeho dost moudrá, máš vždycky dost času, abys ke mně přišla nebo pro mne vzkázala. – Holku přidržuj k pořádku, Pepičko, ale to se ví: ty jí musíš předcházet dobrým příkladem. Všechno ať má své místo, abys to potmě našla. – Ostatně (hlas paní Kondelíkové teď trochu klesl), tu první beztoho nebudete mít příliš dlouho...“

„Pročpak, maminko?“ zeptala se Pepička starostlivě.

„To je tak, milá dceruško,“ pokračovala paní Kondelíková, přičemž ztlumila hlas ještě více: „první rok u mladých manželů slouží se náramně rádo. Jsou dva lidé, práce mnoho nedají, holka má dost volnosti. Ale jak do domu vletí vrána, je konec. O křtinách si vybere děvče diškerece, přečká kout, vezme od paní prezent za mimořádné namáhání – a dá výpověď. Nebo kunýruje paní tak, že ji musí dostat. Toho jsem se dožila na sobě, viděla jsem to u všech známých, a pořád se to opakuje. A tak jen když Pánbůh dá, aby vám ta vaše vydržela první rok. Pak se postaráme dále.“

Pepička se po každém takovémto rozkladu matčině zasmušovala a pronášela:

„Věru bych raději, kdybychom tak mohli zůstat sami, maminko. Co mi povídáš, není pranic utěšené.“

„Inu ano, dítě, pravda. Ale není možno. To by nevěděla Kačena, kde má být dříve, a taky by o nás řekli, že máme holku napolovic, na půjčování. A vůbec to nemůže být, koncipista od magistrátu bez děvčete. Ostatně myslím, že jsem ti vybrala dobře. Děvče přívětivé a čistotné. Hleď si ji tak zachovat, Pepičko, dobrá služka je poklad v domě.“

Takovými a podobnými úvahami provázela paní Kondelíková všechny přípravy, jež se děly před příchodem nového a důležitého člena, jímž mladá domácnost měla být doplněna. Sama povlékla peřiny na lůžku v kuchyni novými kanafasovými cíchami, sama vybrala porculánový hrneček, do něhož služka měla

dostávat snídani a svačinu. O zvláštní příbor k obědu postarala se již dříve, když pořizovala dceři výbavu.

Mistr Kondelík, vida starosti, jakých tato záležitost jeho choti působí, nemohl potlačit mnohou zlomyslnou poznámku.

„Myslím, Bety, že ses měla taky poptat, má-li ta holka i maturitu...“

„To by šla k poště, a ne do služby, milý muži,“ odpovídala paní Kondelíková, ovládajíc se, aby se nedala manželem strhnout. „K tomu není třeba maturity, právě jako se po ní neptáš u svých tovaryšů, víš?“

Tu seděl mistr, což však mu nevadilo, aby nepřišel podruhé s jiným zlomyslným nápadem. Avšak v té Věci byla panička pevná a každý útok odrazila.

Nejméně věděl o všech těchto věcech Vejvara, který byl celý den v kanceláři.

Některé dny kvečeru spěchávala mu Pepička naproti, třeba až k radnici, a přiváděla si jej domů, nebo se po nějaké procházce stavili u „tatínků“.

Ale posledního listopadu řekla Pepička v poledne k Vejvarovi:

„Františku, dnes nepřijdu naproti. Čekám děvče a zůstanu doma.“

Ale když Vejvara večer přišel domů, nikdo mu na jeho zazvonění neotevřel. A když odemknuv svým klíčem vstoupil do jídelny, našel na stole lístek, psaný rukou Pepiččinou:

„Drahý mužičku, odešla jsem k mamince, která mi vzkázala. Přijď tam pro mne – půjdeme pak všichni domů. Pepi.“

Zcela letmo přečetl psaníčko, že se ani nepozastavil nad slůvkem všichni. Ostatně by je byl pokládal za nesprávnou náhradu slova oba. A skoro byl rád, že Pepičku nezastihl doma. Taky Vejvara se na sklonku měsíce obíral zvláštní svojí starostí a těšil se na počátek měsíce nového.

Posud uhrazovala Pepička všechny potřeby z peněz, jež jí pro první dny hospodářství věnovala maminka Kondelíková. Avšak zítra, až dostane svoje služné, poprvé odevzdá Vejvara ženušce příslušný obnos na domácnost, a na to se těšil jako dítě. Každý volný okamžik v kanceláři počítal, jak svůj příjem rozdělí, a na nic nezapomínal. Ba i nájem účtoval, jakkoli bydleli v domě mistra Kondelíka zdarma. Toto nájemné vlastně náleží Pepičce, a Vejvara bude je ukládat na zvláštní knížku pro nepředvídané případy v životě. Vždyť by všude jinde musili platit.

A ještě něco chystal pro Pepičku: zápisník pečlivé hospodyně. Vyhlédl si u papírníka pěkně vázanou knihu, teď ji přinášel domů.

Bylo šest hodin, ještě může vykonat kousek práce. Rychle sedl k psacímu stolku a pečlivě linkoval první bílé stránky knihy. Tam ať Pepička zapisuje každý krejcar vydání a na konci měsíce budou zkoumat, byla-li zachována „rovnováha hospodářská“, jak to Vejvara nazýval, a třeba-li, aby se v čem obmezili.

Pracoval tak as půl hodiny a již knihu odložil, aby se vybral k tchánovi za ženou, když bylo v předsíni zazvoněno.

Vejvara spěchal otevřít a na prahu stála mladá služka čistě oblečená, všeka udýchaná. Za ní babka jakás, která jí pomohla přinést kufr.

„Rukulíbám, milostpane,“ pronesla dívčice ostýchavě. „Prosím, sem má přijít služka?“

Teď se rozpomenul Vejvara, že skutečně očekávají děvče, a přisvědčil roztržitě:

„Ano, ano – ale paní není doma... Právě pro ni půjdu...“

„Prosím, milostpane, jen mně ráčejí ukázat do kuchyně,“ a služka chopila se zas jednoho ucha kufru, babka druhého.

Teď bylo Vejvarovi nemilé, že Pepička odešla. Musil rozsvítit v kuchyni a pokynul děvčeti.

„Tedy snad semhle kufr, do toho výklenku. A vlastně tento kterak že jste nás našla...?“

„Stará milostpaní mně všechno pověděla, milostpane.“

„Však jsme bloudily,“ poznamenala babka. „Tady na Vinohradech nikdo nic neví.“

Služka vtiskla babce nějaký peníz od cesty a již se otočila v kuchyni.

„Půjdu pro pivo, milostpane?“ tázala se.

„Teď ne až přijdeme s paní,“ odpovídal Vejvara. Ani nevěděl, má-li teď odejít. Ale musí jít, když ho Pepička obesílá.

Oblékl se, zhasil v jídelně světlo, uzamkl dveře pochoje a řekl služce:

„Teď nechod'te nikam – ano, jak se jmenujete?“

„Terezka, milostpane.“

„Tedy nechod'te nikam, Terezko – nanejvýš pro studničnou vodu, pumpa je na dvoře. Jdu pro paní a brzy se vrátíme. Dejte pozor na světlo, a tuhle do almárky si můžete pověsit šaty. Ta je pro vás. A maminka vás poslala?“

„Prosím, milostpane.“

„Dobře, Terezko. Nikoho sem nevpuštějte a vůbec –“

A s tím „vůbec“ vyšel Vejvara ze dveří a spěchal k tramvaji, aby byl co nejdříve u Kondelíků. Tak jakýs nepříjemný pocit ho obestíral, že do té jejich posavadní tiché selanky vpadla najednou cizí osoba.

Tramvaj ujela milému Vejvarovi před nosem, jako pravidelně ujíždí každému, kdo ji v tu chvíli potřebuje. Když vyšel z domu, viděl dobře na konečné stanici vůz mdle osvětlený, jehož lucerny chvílemi zamrkaly, jako když se ospalec brání usnutí. Přidal tedy Vejvara do kroku, aby dostihl vozu, než se z dřimoty probere, než kočí sejme houně z koní a švihne bičem. Zbývalo mu ještě asi čtyřicet kroků, když sebou vagón trhl – ještě jednou – a zase a teď zahrkal o několik metrů kupředu. Vejvara se rozběhl. Ale když už málem rukou dosahoval bradlení zadní plošiny, hvízdlo to na předku pronikavě a vůz náhle se rozjel, aby učinil místo druhému, příjíždějícímu od Prahy, a duněl ulicí Šafaříkovou, načež brzy zmizel záhybem do třídy Havlíčkovy. Proti zvyku svému zaklel Vejvara, všecek udýchán, a zmírnil krok. Jakáž pomoc, půjde tedy.

Zase vzpomněl na služku, a jak byla krev jeho rychlým pochodem ve varu, vše, nač myslil, ostřeji se před ním rýsovalo.

Taky Vejvara se bezděčně shodoval s Pepičkou, že by lépe bylo, kdyby mohli zůstat sami. Jen důvody měl jiné. Pepička hlavně se obávala zlosti a mrzutosti s děvčetem, Vejvara pronikal hloub do věci. Jemu bylo nepříjemné pomyslit, že ode dneška bude s ženuškou svojí pod dozorem cizí bytosti. Ach, kde je těch krásných několik dní, kdy byli tak zcela sami, beze svědků! Kdy každé jejich slovo, ať šeptem nebo hlasitě pronesené, donikalo jen k jejich sluchu, kdy svědkem jejich objetí, polibků a všeho toho drobného mazlení byl jenom hluchý a slepý nábytek, nanejvýš zrcadlo, jež však nikdy nikomu nezradí, co se v něm bylo obrátilo. Ode dneška všemu bude zcela jinak. Dvě všetečných očí služčinych stále bude na stráži. Před ní aby držel na uzdě svoji něžnost, stále aby dbal, jsou-li dobře zavřeny dveře do předsíně, do kuchyně, a ještě pak musí tlumit hlas, nejsa bezpečen, zdali zvědavé ucho služčino netiskne se na klíčovou díрку. Cizí osoba znenáhla bude vnikat v malá ta tajemství mladých manželů, snad bude s tajeným, skryvaným úšklebkem sledovat všechn ten děj rozvíjejícího se štěstí, bude si k němu přimýšlet svoje poznámky, bude o všem vyprávět svým kamarádkám před domem, ve výčepu, bude mít své prostořeké výklady, slovem, bude „vynášeti“, a co nejhoršího: bude křivě a falešně malovat. Co by rád byl ukryl před zraky celého světa, jen v těch útulných zdech mladé domácnůstky, znenáhla bude vystupovat širě a dále, nejprve v domě, pak z vrat do širšího okolí, a pak potáhne ulicemi. Přejde druhá služka, přijde třetí, odejdou a přijdou jiné, a každá s sebou odnese kousek důvěrného tajemství života jeho

a Pepiččina. Jaké to nutné zlo! Ano, kdyby to tak byla jejich Baruška tam z venkova, která ho vodívala jako malého žáčka do školy, po něm jeho sestru Toničku, a kterou vždy zase našel pod střechou rodičů, kdykoli je z Prahy navštívil. Zestárla tam u nich znenáhla a srostla se vším tím životem, jež Vejvara shrnoval v jediné slovo: doma. To již nebyla obyčejná služka, to byl člen rodiny, mající upřímný zájem na všem, co se kteréhokoli jiného člena týkalo.

Podivno, kterak všechny ty obavy ve Vejvarovi náhle vyvstaly. Nebyl nikterak povahy podezřívavé a do dnešního večera snad o tom podrobněji neuvažoval. Ale jak tam na prahu zašustily sukně Terezčiny, jak na něm utkvěl pohled děvčete, přes všechnu skutečnou nebo spíše líčenou ostýchavost všetečný, zvědavý, jak holka tak bez rozpaků zamířila do kuchyně, jako by tam odjakživa náležela (a v níž podnes neobmezeně vládla a kutila jeho ženuška Pepička) tu naň padl tísnivý pocit závislosti na člověku cizím, lhostejném, kterýž dosud neměl potuchy, že jsou na světě dva manželé, kteří se jmenují František a Pepička Vejvarovi, ale před nímž ode dneška budou otevřeny všechny taje domácí a vztahy a styky rodinné.

Není však pomoci. Je to nutné příslušenství domácnosti, jehož nepříjemné stránky mohou být zmírněny jenom šetrností ze strany jedné a náklonností ze strany druhé. Vejvara si umiňoval, že vynaloží vše, aby služebného ducha co nejvíce připoutal vlídným jednáním (vtom i na Pepičce mnoho záleží!), drobnými dárečky a poskytováním výhod, jakých snad není všude. Čte-li ráda Terezka, půjčí jí knihy; v neděli po obědě, až pů-

jde s Pepičkou na procházku, dá Terezce na odpolední představení v divadle ne, koupí raději sám vstupenku, aby peněz jinak neutratila. A snad, těšil se Vejvara v duchu, vychovají si z Terezky tak oddanou pomocnici a společníci, jako je doma jejich Baruška.

Než dostihl Ječné ulice a bytu Kondelíkových, měl Vejvara v hlavě celý výpočet, jak zařídí své jednání v tom směru, vybudoval celou soustavu nastávajícího vychování služky, a když vstupoval do chodby domovní, vrátil se myšlenkami zas jen k své Pepičce – a k zítřku, k zítřku, kdy dostane služně a přistoupí k ženušce, aby jí odevzdal příslušnou „apanáž“.

Vyběhl nahoru a vstoupil do bytu.

„Však, však, zetičku,“ přivítala ho paní Kondelíková. „Pepička již myslila, že pro ni nepřijdeš!“

„Vždyť není tak pozdě, maminko,“ omlouval se Vejvara, líbaje tchyni ruku. „Sedm hodin.“

Mistr Kondelík zahlaholil ze svého širokého křesla:

„Tomu zvyknete, holenku, Vejvaro! Ženské samy nemají nikdy naspěch ty myslíš, že všady přicházejí dost časně, ale jak se čeká na nás, hned je oheň na střeše. Ona vám Pepča dá taky za vyučenou! Mějte se na pozoru.“

„Ale tatínku!“ zvolala mladá žena, přichvátavši z druhé světnice Vejvarovi naproti. „Vy mi pěkně muže navádíte!“

Vejvara políbil ostýchavě Pepičku (taškářského pohledu páně Kondelíkova vždy se Vejvara ostýchal) – a řekl polohlasně:

„Tatínek to tak nemyslí, Pepinko. Vždyť ho znáš.“

„Myslí, myslí, Vejvaro,“ dotvrzoval Kondelík.
„Však vy v tom hrnci medu taky padnete na voštiny.“

Paní Kondelíková přivírala dveře do kuchyně.
Vždyť je tam Kačena! A k manželu Kondelíkovi letěl kárný její pohled s průvodem:

„Jsi ty mluvka, starouši! Kdo by tě neznal, málem by ti věřil! Byla jsem já taková, abys tohle Vejvarovi říkal? Však František tě taky dávno prohlédl a myslí si svoje.“

„To si myslíme všichni, matko, a teď nám dej večeři,“ odvětil mistr.

Matka zmizela v kuchyni a Pepička se přitulila k Vejvarovi:

„Víš, Františku, maminka mi chtěla dnes uspořít starost s večeří, a pak jsme ještě něco musili opatřit. Proto mi vzkázala a já již ti nemohla naproti. Přece se nehněváš, žeš musil ještě jednou do Prahy?“

„Ale miloušku, kterakpak? Jenomže mi tramvaj ujela a já musil pěšky...“

Ta slova letěla již za Pepičkou, která uklouzla do kuchyně, aby mamince pomohla s večeří. A za chvíli vrátily se obě; matka nesla mísu smažených řízků, za ní Pepička misku šťouchaných zemáků.

„Tak, Františku,“ pobízela matka Kondelíková, „ber si a jez. Pak vypijete skleničku piva a potom půjdete pomalounku domů. Škoda že si dnes nemůžeme chvíli posedět, ale je o to, aby se holka u vás ještě tak trochu ohlédla.“

„Ano, maminko,“ přisvědčil Vejvara, „a hlavně, aby tam nebyla dlouho sama...“

„Sama? Co by tam dělala!“ zvolala paní Kondelíková. „Proto jsem ji objednala sem a odtud půjde s vámi...“

„Ona je zde?“ vyvalil Vejvara oči.

„Kde by byla, Františku?“ hovořila tchyně. „Vždyť by k vám ani netrefila. Jsem žádostiva, co jí řekneš. Poslala jsem ji pro pivo – hned zde musí být...“

Než se Vejvara probral k odpovědi, otevřely se dveře z kuchyně a neznámé děvče čistě přistrojené přinášelo na dřevěném tácku čtyři sklenice piva.

Vejvara díval se na ni a díval se ještě, když za ní zas dveře zapadly, a paní Kondelíková musila opakovat svoji otázku, neboť ji Vejvara poprvé přeslechl:

„No tak, Františku, co jí říkáš?“

„Jestli se vám jako hodí ke garnituře, myslí matka,“ doplňoval mistr Kondelík škádlivě.

Teď konečně stočily se zraky Vejvarovy k paničce, a všecek vyjeven řekl Vejvara:

„Ale tohle přec není naše Terezka, maminko!“

„Terezka? Terezka to není – jmenuje se Marjánka. Kterak jsi připadl na Terezku?“

„A to je naše služka?“ tázal se Vejvara pořád jako ve snách.

„Inu, arci,“ odpovídala paní Kondelíková.

„Tak my budeme mít hnedle dvě holky, maminko?“

„Dvě?“ podivila se tchyně. „K čemupak? To snad někdy později ale teď by jen překázela jedna druhá.“

„Ale co tedy chce u nás ta první, která tam sedí na Vinohradech v kuchyni?“

Teď přeskočila dřívější vyjevenost Vejvarova na paní Kondelíkovou. Dopolkla, položila nůž a vidličku, otevřela ústa skoro dokořán a zvolala:

„U vás je nějaká holka?“

„Nu ano, Terezka, maminko. Před půlhodinou přišla s kufrem.“

„Kdo ji tam poslal, proboha tě prosím...?“

„Povídala, že ji tam posílá stará paní totiž vy, maminko,“ opravoval se Vejvara. „Vždyť jsem se divil, že nás našla.“

Paní Kondelíková vstala, spěchala ke dveřím, otevřela a zvolala do kuchyně:

„Marjánko, pojd'te sem.“

Děvče se objevilo.

„Podívej se dobře, Františku. Znáš ji?“

„Nikdy jsem ji neviděl.“

„A u vás je jiná holka?“

„Vždyť pravím,“ odpovídal Vejvara všecek stísněný, „Terezka! O půl hlavy menší, s přízrnlými vlasy, pokud jsem zcela mimochodem zahlédl. A já jí řekl: počkejte, jdu pro paní.“

Paní Kondelíková již odvažovala zástěru, chápala se pláště a volala:

„Kriste Ježíši, Františku, v tom je nějaký podvod! Tuhle Marjánka nemá ani zdání, kde je ulice Čelakovského – jakživa tam nebyla, sloužila na Malé Straně – kufr za ní přiveze domovník v osm hodin. Já ji objednala k nám, aby si ji Pepička odtud odvedla, a k vám se zatím vplížila jiná osoba – kdoví s jakým úmyslem! Pepičko, oblékej se, nic platno, Františku, teď honem k vám jenom nepřijdeme-li pozdě! Kristepane – Kon-

delíku, hod' na sebe kabát, musíš s námi. Ježíšmarjá, jenom nejste-li už vyloupeni...“

Paní Kondelíková za těchto výkřiků sháněla oděv kus po kuse, pomáhala Pepičce do kabátce, podávala zimník mistru Kondelíkovi.

„Jen proboha, lidé, rychle – pode mnou se třesou kolena to je neslýchaná věc Františku, Františku, kterak jsi jen mohl – ale arcí, ty za to nemůžeš – holku jste čekali, tak tedy přišla – někdo vás to vyzkoumal – kdožví je-li to holka, aby to nebyl nějaký přestrojený zločinec –

Mistr Kondelík byl sice již v zimníku, ale teď teprv hledal boty, jež dávno před večeří zul, a vrčel nějaké zlořečení.

„Nic mi nescházelo, než tenhle alarm! Zas naše matka něco dobře vyvedla! Čtyry neděle hledá gubernant – a takhle to dopadne. Poděkuju se vám za takovýhle kompot k večeři!“

„Nebruč, nebruč, starouši,“ odpovídala paní Kondelíková rozčilená. „Nedělej mi hlavu! Já za to nemohu – František taky ne. Jen dělejte, lidičky, ať už jsme z domu...“

Ale ani v tu chvíli rozruchu nezapřela se v paničce pečlivá hospodyně. Než se mistr obul, shrnula nedojezené řízky na mísu, přikryla je talířem, pokryla sklenice ubrousky, aby pivo nevyvětralo, a skočila do kuchyně:

„Kačeno, vy se mi z domu nehýbejte! Zavřete se, čekejte na nás. Snad se chvíli zdržíme – bože, jen jak to dopadne!“

Marjánka taky již měla šátek na hlavě a konečně byl i mistr Kondelík ve zbroji. Kvapně vydala se expedice na pochod.

Když zatáčeli z Ječné ulice do Sokolské třídy a kráčeli mimo novoměstský obecní dvůr, zatahl mistr Kondelík supající choť za rukáv a řekl:

„Poslouchej, matko, neměl bych tuhle zaskočit na stanici pro oddělení hasičů?“

Paní Kondelíková neodvětila. Panebože, kdožví jaké výjevy jim u Vejvarů nastávají – a tatík páchá tak bohaprázdne šprýmy!

A když zatáčeli z Prahy na Vinohrady, popadl mistr zase Vejvaru a huhlal mu, ale tak, aby také choť jeho slyšela:

„Tahle komise se naší matce vydařila. Zejtra jí zadám o koncesi na poptavárnu. Nic jí tak nesvědčí!“

Paní Kondelíková mlčela i nyní. Jí nebylo do smíchu, jí bylo strachem do pláče. Pot na ní vyrážel, a zas jí lomcovala zima.

Všichni ulevili v pochodu, když ztékali vinohradský kopec ze Žitné ulice, ale octnuvše se na počátku Havlíčkovy třídy, přidali páry, jak mistr Kondelík poznamenal, a pochod jejich skoro se změnil v poklus. Ale když zabočili od poslední stanice tramvaje do ulice Čelakovského, paní Kondelíková náhle stanula.

„Lidičky, jen minutku, mě píchá v boku – nemohu dál...“

Vejvara přistoupil pln starostí a řekl:

„Prosím vás, odpočiňte si, maminko, tatínek vás podepře, a my s Pepinkou mohli bychom snad napřed...“

„Ježíši Kriste, ne!“ zvolala paní Kondelíková. „Aby vás tak potloukli jednoho po druhém! Všichni najednou musíme, abychom byli v přesile. Jen chvilinku až mě to píchání pustí!“

Sáhla pro šátek a otírala čelo i tváře, plné potu. Ale taky z ostatních se lilo, ačkoliv bylo nevlídné, sychravé počasí.

Mistr Kondelík funěl únavou, otíral čelo i krk, dopínal kabát, ohrnoval límec, otřásl se a zavrčel:

„Bety bude to zázrak, nelehnu-li po tomhle všem. Ale porazí-li mě to zas, pak se odstěhuj k mladým, nebo se mnou nevydržíš!“

„Tatínku, nestraš mě,“ odpovídala paní Kondelíková prosebně. „Mám toho sama dost, a za tohle nemohu. Snad lehnu oba. Teď běží o to, co máme dělat!“

Paní Kondelíková rozhlížela se kolkolem jako tonoucí v moři, hledající, čeho by se zachytil, a zraky její postihly postavu s chocholem, přecházející opodál.

„Starouši,“ pronesla panička, již bleskla hlavou spasná myšlenka, „tamhle je strážník řekni mu, ať jde s námi...“

Mistr Kondelík byl na vahách. Arci, strážník, nápad výborný. Jak by byl strážník, je po starosti. Ten musí do všeho a první do rány. Netřeba lámat si hlavu, co dále. To je úřední osoba, muž, který si ví v každém postavení rady. Ostatní mohou pak být diváky. Bez rozpaku byl by k němu doskočil, kdyby mu hlavou nebylo kmitlo pomyšlení na všeliké to další potahování s úřady.

Ale tu se vložil do věci Vejvara:

„Maminko – tatínku, to ne! Myslím, že ve všem je pouhý omyl, nic jiného – jen žádné zakročení policejní, žádné protokoly...“

Jako člověk magistrátní věděl Vejvara, co je protokol, a zježily se mu vlasy při pomýšlení, že by s nimi všemi měl být zaveden protokol ba i s Marjánkou, i s Terezkou a snad ještě dnes večer! K tomu nějaký sběh lidu, zítra strašidelné a všetečné lokálky ve všech novinách, celá rodina na pranýři – ne, ne! Raděj nastaví vlastní hrud’!

Mistr Kondelík byl rád, že posud nic neřekl. Vejvara ho vytrhl z nerozhodnosti.

„Má pravdu Vejvara,“ řekl s převahou a povděčen tomu, že přispěním zeťovým ovládl situaci. „Nemůže to být nic jiného, nežli že holka patří jinam, a my letíme jako povstalci. Můžeš-li už dál, Bety, pojďme.“

Pobízel dále, ale jak rád by byl slyšel z úst choti, že nemůže, a ještě raději, kdyby byla řekla, že se vrátí domů. Vlastně je Vejvara svůj pán, ať si to vyřídí!

Pepičku rozechvívalo lehké mrazení. Marjánka ve stínu těsněji utahovala šátek. Ta byla ze všech nejklidnější a za mák jí nepřipadalo, co si má o celé věci myslit. Věděla jenom, že za podobných okolností ještě žádnou službu nenastupovala.

Paní Kondelíková se podívala na dceru a řekla:

„Pojďme!“

Zbývalo snad půltřetího sta kroků, ale tento kousek cesty byl paní Kondelíkové nejtěžší. Taky jejímu choti. Nikdo nevěděl, co nejbližší chvíle přinesou.

Konečně byli u domu a všichni bezděky stanuli. Všady bylo ticho. Kdesi v dáli u Máchovy ulice zazní-

valy zvuky harmoniky, a paní Kondelíková si nepamatovala, že by kdy jaká melodie tak teskně doléhala k jejím uším.

Vejvaru tu napadlo, aby se podíval do oken. Odstoupil do ulice a vzhlédl. Všechna okna byla tmavá. Oddechl zhluboka. V pokojích tedy nikdo není.

Vešli do průjezdu Vejvara napřed, za ním Pepička, paní Kondelíková, Marjánka poslední byl mistr Kondelík.

„Neměl by někdo zůstat u vrat?“ řekl šeptem a nějak rozpačitě.

„Kdopak?“ odpovídala jeho choť. „Ty a Vejvara nemůžete a my ženské bychom nikoho nezadržely.“

Šeptem, sotva došlapujíc, vystupovali po schodech.

Z ulice sem teď dolehl štěkot psa a paní Kondelíkovou to trhlo jako předzvěst nějaké příšerné události. Ve vznícené obraznosti přizpůsobila každý zvuk své náladě. Kdesi bouchly dveře, až to domem zadunělo. Krev se jí v žilách srážela. Kdyby někdy viděla Macbetha, ač neviděla-li –, připomněla by si děsivé boučání na vrata za jitřního šera po zavraždění krále Dunkana – ne, to paní Kondelíková jistě neviděla, protože by jinak nešla dále.

Konečně – konečně byli ve druhém patře a stanuli u dveří bytu Vejvarova.

Vejvara se hrnul vpřed, aby zazvonil, avšak paní Kondelíková zdvihla výstražně ukazováček.

„Počkej, Františku,“ zašeptala.

Nachýlila hlavu a přitiskla ucho na dveře. Nikde ani zvuku, ani šelestu.

Plynový plamen ve schodišti hořel špinavým žlutým světlem tvář paní Kondelíkové, když se obrátila ode dveří, byla skoro popelavá.

„Zazvoň, Františku,“ řekla a ustoupila Vejvarovi.

Mistr Kondelík stál stejně daleko ode dveří jako od schodů, a vida Vejvaru, jak sáhl na knoflík zvonku, stiskl pevněji svoji trnovku a vmáčkl klobouk do čela.

Předsíní zaječel třeštivý zvuk zvonku, až to kosti pronikalo. Chvilí bylo ticho, ale náhle se uvnitř ozvaly těžké, dusavé kroky, blížily se, dveře se otevřely, a na prahu se zjevila postava mladého, ramenatého hranáče. Nad širokými ústy ježily se zrzavé kníry.

Ozval se výkřik – paní Kondelíková odskočila ode dveří a vztáhla ruce jako na obranu.

„Já to věděla, že to není holka!“

Jakkoli byl nesmírně překvapen, přece Vejvara pokročil, aby vstoupil do předsíně. Ale tu z jedné strany chopila ho paní Kondelíková s výkřikem: „Ježíšmarjá nelez tam!“ a z druhé strany obemkla ho Pepička: „Počkej – Vejvaro!“

Marjánka, na niž padl všechen strach, letěla ke schodům, div neporazila mistra Kondelíka, jemuž nadešla chvíle, kdy sám si nebyl vědom svého počínání. Třímaje hůl, pronikal kupředu a volal:

„Z cesty, Bety!“

Ale před Kondelíkem byl Vejvara a z jeho rtů plynulo nyní:

„Račte dovolit, občane, co zde pohledáváte?“

„Šťastný dobrý večer přeju, milostpane,“ promluvil zrzavý habán, ukláněje se nemotorně, „já přišel za

sestrou, abych věděl, kde slouží. Chtěl sem jí pomoct s kufrem a zatím ho tu už má. Ráčej odpustit.“

A couvl do předsíně, aby páni mohli dovnitř.

„Kde je Terezka?“ otázal se Vejvara.

„Hned přijde, milostpane. Šla mi pro cerbulát, a řekla, abych tu počkal, kdyby líbili přijít...“

Vejvara šetrně se vymkl tchyni i ženě a překročil práh, hned za ním vstoupil mistr Kondelík, a tím povzbuzeny odhodlaly se i dámy.

Úzkostlivě ohlížela se paní Kondelíková, odkud vyrazí ostatní „Petrovští“, ale nikde nebylo nic podezřelého. Na stole v kuchyni ležela rozevřená knížka, patrně majetek Terezčín, jíž si zrzoun krátil čas, sám sobě byv zůstaven. Něco o Meluzíně.

Teď spěchal Vejvara, aby odemkl dveře do jídelny, a rozsvítil hned plyn, rozsvítil i v ložnici a v salóнку všady všechno v pořádku. Ulehčilo se mu nesmírně a pohled jeho tlumočil ženušce i tchyni, že není obav. Mistr Kondelík zůstal v předsíni jako na stráži.

Zazněl zvonek, to se vracela Terezka s večeří pro bratra. Za ní se plížila Marjánka.

Terezka byla ve velkých rozpacích, vidouc tak četnou společnost, a snažila se ukrýt pod zástěrou džbánček piva, určený patrně pro bratra.

Vejvara stavil ji hned v předsíni a tázal se mírně:

„Kdo vlastně vás k nám poslal, Terezko?“

„Stará milostpaní Najmonová, milostpane...“

„A u kohopak vlastně máte sloužit?“

„Božíňku, u pana Fejfara.“

Vejvara se tleskl dlaní do čela.

„U pana Fejgara! U pana auskultanta Fejgara?“
„Ano, milostpane!“

„Ale to není u nás, přítelkyně milá! Ten bydlí nad Osvětou! My jsme Vejvarovi!“

Terezku náhle pustily všechny rozpaky. Její tvář se rozjevila, ústa se roztáhla, a děvče vypuklo ve smích:

„A pořád se mi zdálo, že oni nejsou ten milostpán, co chodil za slečinkou Najmonovou! No bodejt', teď, když vidím milostpaní...“

A Terezka se z plna hrdla zasmála.

Teď se ozval zrzavý habán, Terezčín bratr:

„Jsi ty trdlo, Rézi! Kam jsi to vlezla!“

A obrátil se k Vejvarovi:

„Milostpane, ráčej odpustit, ale naše Réza byla odjakživa trochu praštěná... Tak pojd', nemehlo, a slož si zas kufr. Ještě dobře, že jsem přišel...“

„Praštěná!“ durdila se Terezka. „Ty Matěji! Ptaly jsme se dům od domu, a když nám tuhle domovník řek, že zde pan Fejfar bydlí –“

„Vejvara, Vejvara!“ opakoval mistr Kondelík.

„Ale je to nějaký dědek natvrdlý, milostpane!“ horlila Terezka. „Já mu dobře pověděla: Fejfar, a on mě poslal do druhého patra. Neráčej mně mít za zlé, já za to nemohu...“

„Hned jsem povídal, že v tom je nějaká mýlka,“ poznamenal mistr.

„E, tys nic nepovídal,“ vzepřela se paní Kondelíková. „Teď to víme všichni!“

Nejvíc byl potěšen Vejvara. Ze samé radosti strčil zrzavému bratru Terezčínu pět šestáků a dopodrobna mu vyložil, kde pan doktor Fejfar bydlí. Za čtvrt hodi-

ny nebylo po Terezce a jejím bratru památky. V kuchyni se udomácňovala Marjánka, kteréž teď taky bylo ze všeho do smíchu.

Paní Kondelíková seděla v jídelně v lenošce a zhluboka oddechovala.

„Zaplat' bůh, že to takhle skončilo. Vidíš, vidíš, Pepičko, co všechno se může stát.“

„Vlastně jsem to zavinila já,“ vyznávala Pepička, „že jsem Františkovi nenapsala všechno. Ale když jsem tak spěchala.“

„Takhle jste vy ženské všechny,“ pronášel kárně mistr Kondelík. „A my pak za vás abychom to vybojovali...“

„Ty bys toho byl vybojoval, tatínku,“ namítla paní Kondelíková. „Taky v tobě byla dušička malá...“

„No, Bety!“ ohrazoval se mistr zhluboka. „Já byl na skoku, koho nejdřív popadnu...“

„No dobře, tatínku,“ hovořila panička, aby skončila, neboť se trochu styděla za svůj poplach. „Teď jsme si odpočali a půjdeme.“

„Ne, Bety, já nepůjdu. Jsem jako hadr, všecek zpočen. Pošleme pro pivo a posedíme si dnes u Vejvarů. Máte špády, Vejvaro?“

„To nemám, tatínku, ale domino,“ odpovídal Vejvara.

„Jděte s ním do pekel! To je hra pro špitálníky! Nač taky má člověk pamatovat, když vdává dceru!

K Ježíšku dostanete ode mne špády. Tak, a teď ať Marjánka jde pro pivo a pak mi půjčíte suchou košili. Něco k jídlu máte?“

Za chvíli praskal v kamnech veselý oheň a v jídelně se mile oteplevalo. Pepička snášela k večeři, kde co bylo. Vejvara naléval pivo, pobízel, a pln radosti již podesáté opakoval:

„Koukej, Pepičko, jinak bychom sem tatínka nebyli dostali. To máme veselý večírek. Může se něco podobného aranžovat?“

A paní Kondelíková na pohovce blíže kamen tála ze svých úzkostí a obav.

V

DOSLOV PÁNĚ KONDELÍKŮV

Onoho večera po dobrodružné události se služkou Terezkou, jejíž omyl způsobil celé rodině na hodnou chvíli takový zmatek a polekání, vrátil se mistr Kondelík od Vejvarů v nejlepší míře. Za prvé byl nesmírně povděčen, že podivná záhada tak hladce a mírumilovně se vysvětlila, a za druhé naň velmi příjemně a takřka teple účinkovalo klidné ovzduší útulné mladé domácnosti vinohradské.

Paní Kondelíková byla by tam tehdy setrvala nejraději do rána. Rozloučivši se s mladými odcházela od nich s obavou, že teď cestou domů to praskne, že starouš spustí obvyklou svoji bandurskou, jak tomu panička říkávala. Neobávala se nikdy takových jeho rozkladů a necouvala, kdykoli v sobě cítila převahu. Víme, že dovedla svému manželu čelit. Ale dnes neměla té vnitřní pevnosti; skoro si přiznávala, že vina osudné zápletky s nepravou služkou spadá jistou měrou na ni. I podivila se skoro, když mistr Kondelík, vyšel z domu, podal jí rámě, a když se zavěsila, vykročil rázně ku Praze.

Chvílemi rozmarně pohvizdoval a zas několikrát mocně zabafal, aby mu neuhasl viržinka, již si na odchodu od Vejvarů zapálil. A když došli do svého bytu v Ječné ulici a mistr Kondelík tu jaksi dvorně poodstoupil od vrat, aby choť jeho mohla vstoupit první do domu, byla paní Kondelíková přesvědčena, že

chování toto nemá příčinu v ničem jiném než v něžném a šetrném jednání zetě Vejvary k Pepičce, jehož po celý večer byli svědky. Hle, kterak takový příklad účinkuje! Nu, vždyť taky otec Kondelík byl vždy manželem zcela řádným.

Mistr odložil doma viržinku a svlékaje se stále pohvizdoval. Přece se zdálo paničce, že dnešek ještě neskončil. Takovéto pohvizdování bývalo u jejího manžela znamením, že se připravuje k nějaké řeči, bylo u něho tím, čím ouvertura k opeře.

Paní Kondelíková šukala světnicí, zkoumajíc kradnými pohledy, je-li všady všecko v pořádku, aby odklidila z cesty každou záminku k neutěšenému nějakému hovoru.

„Pít už nebudeš, vid', staroušku?“ tázala se co nejopatrněji.

„Nebudu, Bety, a na tom vyvětralém bych si taky nepochutnal.“

Paní Kondelíková beze slova nesla pivo za okno a dovírajíc pak řekla jako pro sebe:

„Zítřka si uvaříme pivní polévku.“

„To si uvařte, Bety, a snězte si ji taky,“ odpovídal mistr Kondelík. „Víš dobře, že bych já za pivní polévku prvorozenství neprodal...“

„Ale bodejťže jen pro nás,“ spěchala panička, „pro mne a pro Kačenu... Ale kalíšek hořké vypiješ na noc, vid', starouši?“

„To můžeš nalejt, Bety,“ přisvědčil mistr.

Paní Kondelíková již nalávala do drobné číšky hořké karlovarské. Byl to její vlastní výrobek, jehož recept jí kdysi přinesl pan Huppner, kterýž jej měl zas od

kolegy pana Grešla, jenž vařil všeliké kořalky a likéry pro celé své oddělení v úřadě.

Mistr Kondelík vysrkl jiskřivou, zlatožlutou tekutinu, olízl si kníry a stavě kalíšek na stůl řekl náhle:

„A teď můžeš mít pokoj, Bety. Teď jsou u Vejvarů komplet, celá garnitura: pán, paní, kuchta!“

Paní Kondelíková právě se chápala láhve, aby ji postavila na kredenc, a jen jako mimochodem pronesla:

„Však jsem ráda, starouši, že má Pepička po starosti. A že to tak dopadlo...“

„Já taky, Bety, já taky. A když už o tom mluvíme, něco bych ti rád řekl.“

Aha, teď to přijde! Paní Kondelíkovou projel nemilý pocit. Z dlouhé přípravy manželovy soudila, že to nebude nic příjemného.

„Copak, starouši?“ obrátila se k němu s tváří nejvlídnější a jako by neměla ni tuchy, o čem chce začít. A přece nemohl mluvit o jiném než o dnešní příhodě, o válečné výpravě na Vinohrady. Nic naplat, taky ona musí vypít svoji „číši hořkosti“ před spaním. A již byla doufala, že ze všeho nic nebude.

„Povím ti něco, dobře poslouchej, Betyňko.“

Rekl to mistr Kondelík, jako by se rozbíhal k velikému skoku, a v paní Kondelíkové zatajil se dech nad slovem Betyňko. Drobounké, něžné, důvěrné toto oslovení, jež slyšala panička na počátku svého manželství, čím dále vzácněji se ozývalo z úst mistrových, ani se nepamatovala, kdy se tak stalo posledně. A tu pojednou: Betyňko! Paní Kondelíkové kmitlo při tomto slovíčku pomyšlení na doktory, kteří – mají-li vykonat nějakou těžkou operaci na nemocném, mají-li ra-

něnému odejmout ruku nebo nohu – pacienti svoje dříve chloroformují, aby necítili bolesti. Má být nezvyklé oslovení páně Kondelíkovo také takovou narkózou, aby se nesvíjela příliš pod řezavými slovy dalšími?

Paní Kondelíková mrskla očima ke dveřím kuchyně, jsou-li dovřeny, a poddávajíc se nevyhnutelnému, pronesla polohlasně:

„No, tak, starouši...“

„Rád bych viděl, maminko, aby ses do domácích záležitostí našich mladých pletla co nejméně –“

„Vždyť já se nepletu, starouši,“ vyhrkla paní Kondelíková, „ani mě nenapadá...“

„No, napadá tě to, napadá, Betyňko,“ pokračoval mistr kupodivu mírně. „Ta dnešní komedie s tou holkou byla způsobena jen tebou.“

„Můj bože, starouši, teď víš, jak se to přihodilo a jaká to byla divná náhoda. Zás ani za padesát let se nestane, aby Vejvarovi a Fejfarovi čekali holku v jeden den a aby tak říkajíc bydleli vedle sebe. Jakživa jsem o něčem podobném ani neslyšela.“

„A stalo se to, Betyňko! Kdyby si Pepča opatřila holku sama, a kdyby si ji objednala přímo domů –“

„Věř mi, starouši, že bych dala nevím co za to, aby se ten zmatek nepříhodil. Ale co se toho týká vůbec; je to jediná věc, kde mohu být Pepičce trochu nápomocna. Uznej sám, že nemá a nemůže mít ještě té zkušenosti, aby se vyznala v děvčatech. Vzpomeň si, co jsem s nimi sama zkusila v prvních dobách, než jsem se poohlédla. A všeho toho bych ji byla ráda ušetřila. Ráda bych ji do všeho zasvětila, pokud jsem ještě sama

trochu mladá a při síle – a to ti nemůže být proti mysli, starouši. Je to naše jediné dítě.“

„Ne, matko, to mi celkem není proti mysli. Ale jen uznej, je-li v tom rozum, aby její služby měly u nás přestupní stanici, co?“

„To se stalo dnes, milý muži, a podruhé se to nestane. Nebude střídat holku každých čtrnáct dní.“

„Taky bych jí to nepřál,“ hovořil mistr. „Ale co dnes s holkou, může se stát jindy s jiným. Porad' jí, pomáhej, kde můžeš, ale dělej to pokud možno nenápadně. Víš, nakonec i přílišná účinnost se zprotiví. Vejvara je náramný dobrák, někdy až bačkora, ale všechno má své meze. Jednoho dne přec ho může náhle napadnout, že je sám pánem ve své domácnosti – a vlastně bych si přál, aby byl tak trochu rozhodnější. A tuje, co ti chci říci. Pepča nesmí stále koukat, jak ukazují hodiny u nás. Pořád jen se díváš na Vejvaru jako na milovníka, ale už je muž a bude taky tatíkem – a jakpak bych se tak vyjádřil – nesmí se mu dávat najevo, že jako stále závisí na nás. Víš, maminko, nesmíme jim foukat do polívky. Měli se rádi, vzali se, a teď at' si živobytní zkomponují podle svého.“

„Máš pravdu, starouši, pravdu máš,“ přisvědčovala paní Kondelíková. Bylat' se obávala, že se mistr rozbouří v nějaké prudké výčitky, a jeho neobyčejně mírný rozklad ji naladil zcela do měkka. „Vždyť já taky nechci nic jiného.“

„Těší mě, že to uznáváš,“ končil mistr svoji přednášku. „Pamatuj si, že i bonbóny se přejedí – a tak nakonec může se přejíst i nejsladší tchyně. Nezapomeň na to, Bety...“

„Ne, starouši, na dnešní večer nezapomenu, můžeš se ubezpečit. Nezapomněla bych, kdybys mi do toho nebyl ani té tchyně ukápl. Víš dobře, že chci být a zůstat jen matkou, oběma, Pepičce i Vejvarovi. A co pro ně dělám, dělám jen jako matka. Ty nevíš, starouši, jak mi je od toho dne, kdy od nás Pepička odešla – tak podivně, jako bych měla umřít...“

„No, no, matko,“ konejšil ji mistr. „My tu spolu budeme ještě hodně dlouho. Čekají nás u mladých ještě všelijaké radosti!“

„Dej pánbůh,“ pronášela paní Kondelíková skoro šeptem, neboť cítila, že by se jí hlas zatřásl; „dej pánbůh. Nepřeju si života než kvůli tobě a kvůli nim!“

Mistr Kondelík byl již připraven do postele a teď přistoupiv k choti dal jí hubičku na dobrou noc. Rty paní Kondelíkové byly horké, lehce se chvěly, a když na nich ulpělo manželovo políbení, měla pocit sladko-hořký.

Bylo jí skutečně podivně, velmi podivně...

VI MRÁČKY NA OBZORU

Slova páně Kondelíkova v příčině vinohradské „garnitury“ nevyzněla naplano. Zdálo se, že paní Kondelíková si vštípila ponaučení manželovo, jehož se jí dostalo po osudném vpádu nepravé služky Terežky. Vypadalo aspoň, jako by trochu potuchl její posavadní přehorlivý zájem na všem, co se dělo a mělo dít u Vejvarů. Ale arcí nepotuchl. Panička jen se ovládala a střežla pečlivě, aby zas něčím nepodráždila starouše. Jistě byly chvíle, kdy by se s radostí byla rozběhla na Vinohrady podívat na mladé hospodářství, poptat se po včerejších a předvčerejších událostech, poradit, pomoci. Avšak napomenutí páně Kondelíkovo bylo příliš čerstvé – a panička tedy místo sebe posílala na Vinohrady Kačenu, tu s nějakým pamlskem pro Františka, tu s pouhým vzkazem, a jinak vyčkávala návštěv dceřiných.

Ale kupodivu: když pak Pepička časem k mamince zaskočila, nebyvala paní Kondelíková tak hovorná jako dříve. Laskavě sice přivítala dcerušku, vyptala se po jejím i Vejvarově zdraví, ale náhle se odmlčela; tvář její, vždy tak dobromyslná a spokojená, pokryla se jako lehounkým závojem nějaké vzdálené starosti, zraky její se náhle vyhnuly důvěřivému pohledu dceřinu, a jindy zas úkosem, ze strany spočinuly na Pepičce, jako by očekávala nějaké otázky, nějakého sdělení.

Pepičce ani nepřipadlo, že ji teď maminka nevyprovází až ke schodům, jak činívala dříve, a netušila

také Pepička, že po jejím odchodu maminka zhluboka vzdychá, ba že někdy zajde až do zadního pokoje a teprv za hodnou chvíli že se vrací do kuchyně, a to někdy s očima, na nichž by každý krom Kačeny poznal, že tam vzadu chvíli plakaly.

Zaměstnána vlastními svými starostmi, nepozorovala Pepička Vejvarová prázdné změny v chování matčině. Kdežpak měla zraků pro cosi jiného, než pro záležitosti své mladé domácnosti, svého mladého štěstí manželského! Vše jí bylo tak nové a každý další den přinášel čerstvých drobných zkušeností, o nichž se jí dříve nesnilo. Měla co dělat, aby v hlavičce své všechno směstnala, a byla by se nesmírně podivila, kdyby ji jednoho dne kdokoli upozornil: nezdá se ti, Pepičko, že je maminka nějaká jiná?

Ne, nezdá. Jí se pranic nezdálo nebo lépe řkouc: počátek jejího nového života byl jediným snem, ale ten se týkal jenom jí a Vejvary, a nikoho jiného.

Zato mistru Kondelíkovi neušlo, že choť jeho je málomluvnější než jindy, zamklejší, uzavřenější. Byl by jeho rozklad zanechal v paničce tak hluboký dojem? Je to úmyslné odmlčení, dokonce snad vzdor pro jeho napomenutí? Nic takového. Ačkoli mistr Kondelík jakživ se nezabýval rozborem duševních stavů kohokoli (a sotva mu taky bylo něco známo o podobném zkoumání vůbec), cítil přece, že chování milé choti nemá příčiny ani v hněvu, ani ve vzdoru. Usoudil konečně, že na paničku doléhá stesk opuštěnosti. Pravda, teď když on odejde, je tak sama, nemá s kým pohovořit, podrchat svět, jak mistr říkal.

A jednoho dne, když paní Kondelíková po obědě usedla mlčky k oknu s nějakým šitím, díval se na ni chvíli přes noviny a prohodil pak:

„Vid', matko, je tu nějak prázdný po Pepče? Vidíš, jak to dopadá, když je jen jedno dítě! Kdybychom tak byli měli ještě nějakou menší žabu nebo kluka, ubývalo by nás po trošce a zvykali bychom tomu pomalu...“

Paní Kondelíková sklonila sek šití, ukousla nit, až to lusklo, a vyhlédla oknem někam do dálky. Mistr Kondelík nemohl vidět, jak se po jeho slovech tvář manželčina zarděla a jak jí v očích zamžikalo.

„No mlč, matko, až vlítne vrána k Vejvarovům, bude s tím Pepča u nás pečená vařená, bude to jako naše. Věř mi, těším se na to...“

Mistr dosrkl černou kávu, oťrel kníry a četl dále, kde přestal. Po chvíli se oblékl a vybral se z domu.

Panička hodnou chvíli ještě seděla nad svým šitím, ale nešila. Jak by šila, když na to neviděla. Oči měla zaplavené, až přetékal a na plátno v klíně kapaly slzy jako hrachy. Bylo zjevné, že poznámka mistrova vzбудila v ní nějaké nesmírně lítostivé myšlenky, a každá žilka se v ní jen tetelila.

Někdy přišla tetička Urbanová od svatby Pepiččiny již asi potřetí, ale tu paní Kondelíková vynakládala všechnu sílu, aby její vzezření nezavdalo nejmenší příčiny k nějakému pozastavení. Však jí to bylo usnadněno tím, že hovor slečny Katynky se otáčel vždy kolem vinohradského parku.

„Byla jsem zas včera u Pepinky,“ horlivě oznamovala tetička posledně, „již podruhé – ale ta tvoje dcera kvete jako holčička! Namouvěru, nikdy nebyla tak

hezká jako teď. Jenom září. Uvařila mi kávu – věř mi, tam je jiná smetana než v Praze! Vejvara je patrně náramný dobrák, vid', Betyňko – no, vzdělaný člověk – a bábovku ti měla Pepička jako peří! Je tak štěstí, když se dva mladí lidé sejdou jako oni...“

Tetička Urbanová povzdychla, paní Kondelíková se šťastně usmála.

„No a co, Betyňko,“ vzpomněla náhle tetička, „ještě ti Pepička nic –?“

Paní Kondelíková tázavě k ní vzhledla.

„No, vždyť už jsou skoro čtyry neděle spolu!“

„Ba, ba,“ kývla paní Kondelíková v zamyšlení, „už skoro čtyry neděle! Utíká ten čas, utíká!“

Že utíká, věděla Katynka bez potvrzení paní Kondelíkové; na svou otázku byla dychtivá jiné odpovědi.

„No, a ještě se nesevěřila?“

„Pepička?“ řekla paní Kondelíková.

„Můj bože, ano,“ dotírala tetička Urbanová.

„S čímžpak, Katynko?“ ptala se paní Kondelíková, jako by se byla právě probudila.

„Ale můj ty božíčku, s čím!“ řekla tetička durdivě nad nechápavostí paní Kondelíkové. „Cožpak mi nerozumíš? Vždyť jsi matka, propáninka... Pro mne se nehodí, abych se vyptávala..., jsem svobodná..., jenom jsem tak včera u Pepičky slovem zavadila, ale dívala se na mne jako myška z komisárku, ani žilkou nehnula, a pak povídá: Vezmi si ještě bábovky, tetičko! – Tak si myslím: no, řekne mně Betyňka, a jdu k tobě a mně se zdá, jak jsem přišla, že zas odejdu...“

Paní Kondelíková přejela si dlaní čelo, dívala se na Katynku s výrazem, jako by myšlenkami kdoví kde bloudila, a hlasem bezbarvým odpovídala:

„Ne, Katynko, já nevím nic – ani mi nepřípadlo – mám teď plnou hlavu starostí – svátky jsou za dveřmi – přemýšlím, co Pepičce, co Vejvarovi, co Kondelíkovi rozumí se, Katynko, že k nám zase přijdeš, vid? Nemusím přec k tobě se zvláštním pozváním...?“

„Ale ty dětino,“ přijímala pozvání teta Katynka, „jak bych nepřišla! Kde bych byla? Vždyť kdybych nebyla u vás, uplakala bych se doma ve své samotě. Celý rok to vydržím, celé živobytí ve svém opuštěném koutě, ale v ten den, Betynko, srdce by mi puklo tesklivostí. To teprv člověk cítí, že mu schází rodina.“

Hovořila ještě chvíli teta Katynka, hovořila, ale hlas její byl již jako podestřen lehkou nevrlostí, že nezvěděla, co zvědět chtěla. Skoro připadalo milé tetičce, jako by cosi bylo před ní úmyslně utajováno, a soudila, že toho nezasluhuje. Vždyť se tak těší, tak se těší na něco, co i v její staropanenské bytí má přinést nový půvab, jakousi radostnou starost, nepoznanou posud stránku života a hle, tu stojí jako před zapečetěnou knihou. Pepička na Vinohradech tváří se jak jehně a mlčí a zde matka Kondelíková hledí jak Sibyla a mlčí. Cožpak jí nikdo nerozumí? Či je to líčená nejapnost? Nenáleží ona taky k rodině, teta Katynka? Nemá kousek svého práva, aby zvěděla všechno hned zatepla? Až o tom budou štěbetat vrabci na střeše, nepotřebuje se již nikoho ptát – pak již to nebude žádným tajemstvím. A to bylo, na čem tetě Katynce záleželo. Takové malé rodné tajemství chtěla nosit v srdci svém, v tom se

podobala všem dobrým starým pannám. Vědět něco, co neví nikdo krom několika zasvěcených! Ale i skutečný zájem v ní byl. Od chvíle, kdy zví, čeho se teď nemůže dočkat, bude konat také své přípravy. Přispěje svým dílem, ráda přispěje, však to ví Betyнка, ví to taky Pepička, jsou si navzájem nejbližší. Koho tu má tetička Urbanová než rodinu Kondelíkových? Komu někdy připadne, co po ní zbude? A vida, zatím jsou tak neupřímní, hnětlo starou tu pannu.

Pohovořila tedy ještě trochu a rozloučila ses milou švekruší. Hubička, kterou jí dnes vtiskla na rty, byla tak trochu suchá, ledabylá. V tom okamžiku, neobírajíc se v duchu ničím než nevyřízenou svojí otázkou, ani nepozorovala, jak upřímně jí paní Kondelíková stiskla ruku, nepovšimla si, jak je dlaň paní Kondelíkové horká. Tetička Urbanová si umiňovala, že ani slovem neprojeví, kterak ji nedsílnost paní švekruse mrzí; odejde bez poznámky, a již nikdy se na nic nezeptá. Ale která ženština spolkla kdy hořké jádérko, aby z něho aspoň kousíček někomu neudrobila? A tak tetička Urbanová ještě na prahu se obrátila k paní Kondelíkové a řekla s neutajitelnou výčitkou:

„Že Pepička hrála nechápavou – no, tomu jsem rozuměla; ostejchá se mladé stvoření! Ale že ty jsi ke mně jako zazděná, Betyňko cožpak nejsem z rodiny? Roznášela bych to po Praze?“

A teď prvu se otočila a rychle odcházela.

„Můj bože, Katynko, snad se nehněváš?“ zvolala paní Kondelíková překvapena. Ale tetička Urbanová byla již na chodbě a na schodech.